МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО
евет

Ера 12 январь 1961 шу № 4 (2525) Мах 2 кеп.

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областнойн Грозненски городскойн комитетий а Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

7000 МЕТР КIОАРГА

АЛМА-АТА, 9 январь (ТАСС). Дунен тIарча цхьаь-цхьан карта тIа хIанз а хьахьекхаяц из поселок. Цхьабакъда, из хIанззе а йолаш я. Пхийтта цIа, мастерскеш, электростанци я цу поселке. ХIанзарчоа цига бахаш ба строителаши монтажникаши, бакъда, дукха ха ялалехьа цига бахаш хургба геологаши буровикаши.

Волген Урали яхача шин хина юкъе малхбузехьарча Казахстане хьахиннай Аралсор яха из керда поселок. Цу поселкана йистте хьалъеш латт 53 метр лакха йола болата вышка. Дукха ха ялалехьа укхаза хьаергья Европаи Азеи континента тIа эггара кIоаргагIа йола мехкдаьтта скважина. ВорхI эзар метр кIоаргал долаш хургья из.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Пленума хьакъехьара

ИНФОРМАЦИОННИ ХОАМ

1961 шера 10 январе Йоккхача Кремлевски двореце хьайийлай ССКП Центральни Комитета Пленум. Ер дешаш дувца оттадир Пленумо:

1. АргIанна йоагIа, Советски Союза Коммунистически парте XXII-гIа съезд гулъяра хьакъехьа.

2. 1960 шера лаьттанцареи хьайбашкареи продукташ яхара а пачча хьалкхенга йоккхара а йола пачча хьалкхен плани социалистически кхоачашдара хьакъехьа а дIахо юрта боахам дегIабоалабара де дезарий хьакъехьа а — докладаш: РСФСР Министрий Совета, Украина Компарте ЦК, Казахстана Компарте ЦК, Целинни края парте крайкома, Белоруссе, Узбекистана, Грузе, Азербайджана, Литвай, Молдаве, Латве, Киргизе, Таджикистана, Армене, Туркмене, Эстоне компартей ЦК-ай.

3. Коммунистически болхлойи партей викалий Совещане итогий хьакъехьара доклад.

ЦК Пленумо соцам баьб аргIанна йоагIа, ССКП XXII-гIа съезд 1961 шера 17 октябре гулъе, аьнна. Цу деша хьакъехьара ЦК Пленума соцам кепа теха арабаьннаб.

ЦК Пленумо дIахо бу болх. 11-гIча январе ладувгIаргда шоллагIча деша хьакъехьарча докладашка.

ЦК Пленума балхаца дакъа лаца билхьаб ЦК членаш боаца союзни республикай компартей ЦК-ай, крайкомий, обкомий секретараш, союзни республикай компартей ЦК-ай, парте крайкомий, обкомий юртбоахама отделий заведующеш, цхьаболa парте райкомий секретараш; союзни республикай Лакхехьарча Советий Президиумий председателаш; союзнии автономнии республикай Министрий Советий, краевойи областнойи къахьегамхой депутатий Советий исполкомий председателаш, юрта боахама дешашка хьожаш бола союзни республикай Министрий Советий председателий заместителаш, союзни республикай Госплании председателаш, цхьабола совнархозий председателаш, союзни автономни республикай юрта боахама министраш, краевойи областнойи юрта боахама управленей начальникаш, союзни республикай хицарча боахама министраш, цхьабола совхозни трестийи совхозийи директораш; Iилмахой, колхозий председателаш, юрта боахаме хьалха латтараш; трактораш яреи юртбоахама машинаш яреи гIулакхаш йолча пачча хьалкхени къаьстта конструкторскии бюрой начальникаши керттера конструктораши, заводий керттера инженераши конструктораши, тракторни заводий а, хIаьта иштта юртбоахама машинаш еча йоккхагIа йолча заводий а директораши керттера инженераши; юрта боахама механизаци яра йолча Iилма-тохкама институтий кулгалхой; министерствайи центральни ведомствайи лакхехьара болхлой; центральни газетийи журналийи редактораш; ССКП ЦК а СССР Министрий Совета а аппарата бехктохкамера болхлой.

ССКП аргIан йола XXII-гIа съезд гулъярах

1961 шера 10 январе ССКП ЦК-а Пленумо тIаийца соцам

1. ССКП аргIан йола XXII-гIа съезд 1961 шера 17 октябре гулйойла.

2. Съезде дувца е дешаш оттадолда:

1) ССКП Центральни Комитета отчетни доклад — докладчик ССКП ЦК-а Хьалхара секретарь нов. Н. С. Хрущев.

2) ССКП Центральни Ревизионни комиссе отчетни доклад — докладчик Ревизионни комиссе председатель нов. А. Ф. Горкин.

3) ССКП программа проект — докладчик Н. С. Хрущев.

4) ССКП Уставе хувцамаш дарах — докладчик ССКП ЦК-а секретарь нов. Ф. Р. Козлов.

5) Парте центральни органаш харжар.

ССКП программа проекти ССКП Устава проекти кепа теха арайоахийла.

3. ССКП XXII-ча съезде викалаш укх нормаех бохийталба: парте 2.000 членагара решающи голос йола цхьа делегати парте члений 2.000 кандидатагара совещательни голос йола цхьа делегати.

4. ССКП XXII-ча съезде бохийта делегаташ хорж парте Уставо маяххара, аргIан йолча областной, краевой партийни конференцешкеи, союзни республикай компартей съездашкеи, къайлагIа кхадж а тоссаш. Украина, Белоруссе, Узбекистана, Казахстана компартешкара ССКП съезде бохийта делегаташ хорж областной (краевой) партийни конференцешка е компартей съездашка — цу республикай компартей ЦК-ашта бакъахьа хеттача тайпара.

Советски Арме, Форда-ТIема Флота, чурча а конвойни а охрана, доазув лорадеча эскара доакъой партийни организацешка болча коммунисташа ССКП XXII-ча съезде бохийта делегаташ хорж кхыча партийни организацешца цхьана областной, краевой партконференцешка е союзни республикай компартей съездашка.

Советски Армеи Форда-ТIема Флотеи доазол дехьа латтача доакъой партийни организацешка болча коммунисташа парте XXII-ча съезде бохийта делегаташ хорж шо-шоай соединеней партийни конференцешка.

5. Областной, краевой партийни конференцеши союзни республикай компартей съездаши гулйойла 1961 шера сентябрь бетта, отчеташ ярали хьалхле лелаю партийни органаш а ССКП XXII-ча съезде бохийта делегаташ а харжарали совгIа, ССКП программа проекти ССКП Устава проекти а ювцаргйолаш.

ШОРТТА КХЕДЕРГДА БАЬЦА ДААРАШ

ССКП ЦК январьски Пленума дикача къахьегама совгIатаца накъенай Грозненски сомий, баьца даарий совхоза коллектив. ТIаийцача социалистически декхарел совгIа 15 эзар центнер боалаш, тIамгIаш, хьачаш, Iажаш, иштта кхыбола сомаш дIабахьийтаб цар.

ХIанз баьца даараши сомаши леладерашта хьалхашка доккхий декхараш латт. Укх шера уж декхарийла ба кабачкаш, помидораш, нарсаш, иштта кхыдола тайп-тайпара 800 вагон хургдолаш баьца даараш чуэца. Парникови боахам лелабераш декхарийла ба февралеи апрелеи бетташка баьца даарий 16 миллион дIайогIаргйола рассадаш кийчъе. Семилетка кхоалагIча шера дIадахача шерарчул 9 эзар центнер дукхагIа баьца дaараши сомаши дIадала лерхI совхозо консервни комбината.

ДIахо йодача хана баьца даарий консерваш дукхагIеи дикагIеи арахецара Коммунистически партеи Советски правительстваи яь решенеш кхоачашъяра укх шера дIадахача шерарчул 3 эзар центнер баклажанаши болгарски шибази комбината дIадала лерхI баьца даараш леладераша.

Парникови кIоагашка ехка моттигера удобрени хьатIакхахьара доккха новкъостал ду партийни организаце. Цун новкъосталца кхыча колхозашкареи совхозашкареи 5 эзар тонн я езача хIанзалехьа 2 эзар тонн моттигера удобрени хьаенай совхозо. Из болх беча белгалбаьннаб совхоза шофераши грузчикаши: В. Жуков, А. Литвинов, А. Недогопов, В. Магомадов, А. Мальсагов, иштта кхыбараш а. ХIара денна 50 тонн гаргга удобрени гулъю цар. Шоферашца яхье баьннача трактористаша а хIара дийнахьа 15 тонн гаргга удобрени хьатIакхухь совхозе.

Парникови боахам ши-ший участках бийкъа ба. Цудухьа, цхьабараш парникови кIоагаш цIендеш а моттигера удобренеш ехкаш а кийчду, шоллагIбараш рамаш тоаеш а кизгаш тохаш а ба, иштта кхыдола балхаш деш дукха болхлой боахк цига хIанз.

Дика болх бу цига № 1 йолча участка бригадира Е. Олейниковас. Совхозе цо болх бу ткъо шу даьннад. Ерригача хана 100 миллионал совгIа баьца даарий рассада кийчъяьй Олейниковас.

ДIадахача шерашка бIаьстан юкъе мара дIадоладацар парникай балхаш, цудухьа, баьца даарий рассада дIаде дезача хана дIадоладора парникаш кийчъяра, моттигера удобрени йиллара, Iаьржа лаьтта цамца даккхара дола балхаш. Ший ханнахьа чакх ца доахаш дисача балхаш тIехьадоахар рассада ханнахьа дIайогIара балхаш, йоах нов. Олейниковас.

ДIадахача шера тIаийцача декхарел совгIа 5 эзар центнер баьца даараш дIаденнад консервни комбината агроном Татаренко керте латтача № 3 йолча участка коллективо. Укх шера кхы а дукхагIа баьца дaараш гулдара керда социалистически декхараш тIаийцад цо. Нов. Татаренко участке ер бутт бовлехьа хьалха хьайоалача кабуца фу парникашка дIаде болалургба, хIаьта цхьаькха бутт боаллашехьа помидорий фу дIадуврга баьца даараш леладераша.

ХIанз совхозе 550 гектарал совгIа сомий бешамаш я. Укх шера соахкарчул дукхагIа сомаш чуэцар духьа чуийнна къахьегаш ба къахьегамхой. Масала, сомий гаьнаш тедаш, хIара участке хий дехкаш, иштта кхыдола балхаш ду цар. Из болх дика лелабу Н. Аникина.

Совхоза ерригача тракторашта, машинашта, иштта кхыйолча юрта боахама инвентара чуийнна ремонт еш ба механизатораш. ЧIоагIа къовсам лоаттабу цар кхашка дIадийнача баьца даарий квадраташ нийса хилийтара, халача балхий процессашта механизаци яра. Цу гIулакхаша торо хулийтаргья укх шера баьца даарий хьувкъам дика хилийта.

Н. ЛЕПОРИНСКИЙ,
агроном.

Московски Совещане документаш къоабалду

10-ча январе Нурадилова Ханпаши цIерагIча Нохч-ГIалгIай драматически театре Ленински района партийни актива собрани хилар.

Массане а цхьатарра тIоараш а тохаш собране сий долча президиумал хержар Н. С. Хрущев керте а волаш йола ССКП ЦК Президиум.

Москве хиннача коммунистически болхлойи партей викалий Совещане итогаш ювцаш собране доклад йир парте Грозненски городской комитета хьалхарча секретара нов. О. С. Беляева.

Совещане яьча Заявлене а Кхайкарала а чулоацам бийца ше ваьлча нов. Беляева белгалдаьккхар уж документаш совещане хиннача ерригача коммунистически болхлойи партей викалаш цхьатарра раьза а болаш тIаийца хилари, хIаьта марксизм-ленинизм дIахо творчески дегIайоалаяра, дунен халкъашта юкъера машар чIоагIбара, коммунистически болхлойи партей бартцхьоагIо чIоагIъяра уж Iалаьмате боккха лоархIам болаш хилари.

Доклад йистеяьнначул тIехьагIа къамаьлаш дир «Красный молот» завода 2-ча цеха парторганизаце секретара нов. Ващенка, нефтяной института хьехархочо нов. Киреева, ЦРМЗ болхлочо нов. Кудинова, № 2 йолча СМУ слесара нов. Гашина, Ханпаша Нурадилова цIерахча театра директора нов. Шаипова, № 5 йолча барзкъаш тегача фабрика мастера нов. Ушаковас, ГАРО завода болхлочо нов. Васпецова, комсомола ленински райкома секретара нов. Сорочкинас.

Цар чIоагIа раьза а болаш белгалдир Совещане мел хиннача викалий барт цаI хилар, ерригa коммунистически болхлойи партеш марксизмаи ленинизмаи принципашта а пролетарски интернационализмана а тIехьа хилар.

Партийни активо берригаш цхьатарра раьза а болаш къоабалдир Московски Совещане тIаийца документаш.

Собране хиннараша моаршал хоатташ письмо дахьийтар ССКП ЦК-га.

КЕРДАДАР ДАРАХ—ПРЕМИ

Мехкдаьттаи газеи промышленноста комплексни автоматизаци еш йолча Ерригсоюзни Iилматохкама института Грозненски филиала инженерашца - конструкторашца цхьана технически прогресс сихъяра тIехьа, болхлой къахьегам аттача баккхара а балха овсарле лакхъяра а тIехьа чIоагIа къовсам лоаттабу мехкдаьттахошеи электрикашеи. Цар низ тIабохийташ къахьегарах республика промыслашка телеуправлене тIа яьккхай 1600 совгIа мехкдаьтта скважина, лоархIам боллаш къахьегама овсарле лакхъеш керда дукха механизмаши приспособленеши производствана юкъейоалаяьй, из бахьан долаш болх беш хинна 200 совгIа саг мукъавалийтав. Семилетка шин шера дукха рузкъа кходаьд.

Республике эггара хьалха диспетчерски телеконтроль йолаяьй «Старогрознефта» промысловикаша. Москвани Ленинградеи Iилмахоша новкъостал а деш грозненски специалистий схемах хьаяьча аппаратурана монтаж яьй, хIанз ерригача скважинашка хьежа йиш хул гаьннарча цхьан моттигера. Иштта из гIулакх даьд «Октябрьнефте» а. Цига специальни службаш йолча промыслана (шиннена меттел) телемеханизаци яьй. «Малгобекнефта» ах эзар совгIа йолча скважинашта тIахьожам лоаттабу телепультера. Кастталашха ерригa скважинаш телеконтролага йоахаргья.

СССР-а халкъа боахама карагIдаьннарий Выставке грозненски конструкцех хьаяь, болх беш йола управлене диспетчерски пульт хьахьувихa ши шу да. Республика предприятешка кийчъяьча а цига болх беш йолча а механизмай, приборий, приспособленей кхыйола образецаш а я цига. Цу кердача хIамаша теркам тIаувз Выставке баьхнача наьха, рационализаторийи изобретателийи творчески къахьегамца хьаяьча кердача техника дика мах бу цар.

Январь бетта юххье ССКП обкомагеи республика Министрий Советагеи дог гIоздоаккхаш письмо дера Москвера. СССР-а халкъа боахама карагIдаьннарий Выставка совета председатела нов. К. Петухова хоам бир, 1960 шера Выставке хьахьекхача образецех йола машинаш, технологически процессаш, къахьегама дикагIа йола методаш производствана дика юкъейоалаярах Выставка совета комитето ахчан премеш еннай Нохч-ГIалгIайчен промышленни предприятей дуккхача коллективашта, аьнна.

Скважинашка кIоарга чуухийташ йолча насосашта автоматизации механизации ярах хIараяр 25 эзар сом (къаьна ахча) долаш кхоалагIа премеш еннай «Старогрознефта», «Малгобекнефта», «Октябрьнефта» мехкдаьтта управленей промыслай болхлоштеи специалисташтеи.

203 тонн доагам кходаьд

ССКП ЦК январьски Пленума дикача къахьегама совгIаташца накъаяьхкай Грознерча локомотивни депо бригадаш. Шоайла шерра социалистически яхь а йоаржаяь къахьегарах дIадахача шера духхьал декабрь бетта 203 тонн коача доагам кходаьд, цох 131 тонн совгIа дизельни доагам а кходеш.

Доагам кходеча къаьстта дика толамаш даьхад беза мухь дIа-юха кхухьача машиниста Д. Гончара. ДIабахача бетта 6638 килограмм мазути семилетка шолагIча шера 40 гаргга тонн доагами кходаьд цо.

Дика болх баьб депо машинисташа Ф. Табачне, В. Блохина, Г. Дерябина, П. Жерновенкос, Н. Сверчкова.

Г. АНОХОВ.

Лекторий семинар

Горкомеи Грознерча райкомийи штате болча а боацача а лекторий семинар йир укх деношка ССКП Грозненски горкомо. Семинар хетаьяр Москве хиннача коммунистически болхлойи партей викалий Совещане материалех еча пропагандана.

Семинаре хиннараштa лекцеш йийшар ССКП обкома лектораша нн. Линеи Губинеи.

Гаргача деношка семинаре хиннача лектораша московски совещанех льаьца лекцеш ешаргья Грознерча предприятешкарча къахьегамхошта.

И. МАЙОРОВ.

Белоярски АЭС хьалъеча метте

СВЕРДЛОВСКИ областе хьалъеш латт 100 эзар киловатт низ болаш хургйола Курчатова цIерах йола Белоярски атомни электростанци. 1960-ча шера ше де лаьрхIа хинна строительно-монтажни балхаш ханал хьалха кхоачашдаьд. Хьалъяьй керттера корпус, трубогенераторни зал, кхы а дуккха тайп-тайпара гIишлош.

250 миллион кубически метр хий хургдола водохранилище хьаяьй станцена Пышма яхача хи тIа. Дукха цIенош хьалдеш латт нах бахаргболча поселке.

Сурта тIа: атомни электростанце строителашта йиллача поселка цхьа улица.

А. Батанова сурт. ТАСС фотохроника.

РСФСР-а краевой, областной, окружной, районий, городий, юртий, поселкай къахьегамхой депутатий Советаш харжарах дола

РСФСР-а Лакхехьарча Совета Президиума Указ

РСФСР-а краевой, областной, окружной, районий, городий, юртий, поселкай къахьегамхой депутатий ворхIазлагIа хержача Советий полномочеш 1961 шера 1 марта йистейоалаш хиларца дувзаденна РСФСР-а Лакхехьарча Совета Президиумо соцам бу:

РСФСР-а краевой, областной, окружной, районий, городий, юртий, поселкай къахьегамхой депутатий Советаш хоржийла 1961 шера 5 марта, кIирандийнахьа.

РСФСР-а Лакхехьарча Совета Президиума Председатель **Н. ОРГАНОВ.**

РСФСР-а Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь **С. ОРЛОВ.**

Москва, 1961 шу, 7 январь.

Нохч-ГIалгIай АССР-а районий, городий, поселкай аулий, станицай, юртий къахьегамхой депутатий Советаш харжарах дола

Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Указ

Нохч-ГIалгIай АССР-а районий, городий, поселкай, аулий, станицай, юртий къахьегамхой депутатий ворхIазлагIа хержача Советий полномочеш 1961 шера 1 марта йистейоалаш хиларца дувзаденна Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиумо соцам бу:

Нохч-ГIалгIай АССР-а районий, городий, поселкай, аулий, станицай, юртий къахьегамхой депутатий Советаш хоржийла 1961 шера 5 марта, кIирандийнахьа.

Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Председатель **И. АЛМАЗОВ.**

Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь **М. КОМАРОВ.**

Кердача тайпара болх беш даьккха шу

«ХIанзарча хьалашкарча партий-ни пропаганда декхарий хьакъехьа» ССКП ЦК баьча соцамо кердача тайпара дIаболабир парте беш бола идеологически болх, хьахьекхар коммунистически общество хьалъяра эшаш дола духовни рузкъаш Iалашдергдола наькъаш, гучадоах коммунистически общество хьалъеш вола керда саг масса оагIорахьара гIулакхаца волаш хьалкхевара наькъаши гIулакхаши.

Парте цу соцамгара хьалхie а лелаеш, Наьсарен районерча партийни организаце дIадахача шера дикка тоабаьб района къахьегамхошта юкъера партийно-политически болх. Партийни просвещене кердача дешара шера кийчлуш парте райкомо юкъхьанцарча партийни организацей секретарашца цхьана чIоагIа теркам тIабахийтар партийни дешара кружокаши семинарски группаши вIашагIтохара.

Укх дешара шера чIоагIа терко яьй экономически образовани ялара. «Назрановскийи» «Октябра 40 шуи» яхача совхозий центральни усадьбашка а отделенешка а вIашагIъехка я юрта боахама экономика дешаш хьехаш йола юкъхьанцара школаш.

Семинарски группаштеи юкъхьанцарча экономически школаштеи кулгалде оттабаьб оаха совхозашка бехктокхамерча гIулакхаш тIа бола болхлой: «Назрановский» яхача совхоза директор А. И. Воробьев, «Октябра 40 шу» яхача совхоза директор М. И. Хаматханов, Экажкъонгий-Юртарча отделене управляющи З. Газдиев, Наьсар-Кертерча отделене агроном В. М. Яковлев, кхыбараш.

Цул совгIа парте райкомо нохчгIалгIай къамах болча кхалнаха политграмота хьеха, аьнна 400 саг чу лоацаш 18 кружок а йиллай, политпросвещене кабинете кхалнаха лаьрхIа цхьа лектори вIашагIа а еллай.

Пропагандистски кадраш кийчъяр а хьалкхеяр а духьа дешара шу дIадоладалале хьалххагIа дукхагIа бола пропагандисташ парте обкома пропагандаи агитацеи отдело вIашагIъехкача семинарски заняте бахийтар оаха 10 ди даккха. Занятеш йолча хана бетта цкъазза пропагандисташца семинарски занятеш ю оаха парте райкоме.

Дикка тоаяьй района къахьегамхошта юкъе еш йола лекционни пропаганда. 1959 шерарчул дукхагIа йийшай лекцеши докладаши 1960 шера. 1959 шера 430 мара ца йийшача 1960 шера эзар совгIа йийшай уж. Лекцеш ешаш дукхагIа хиннаб хьалхie лелаю болхлой, юрта боахама специалисташ, интеллигенци.

Дикка тоабеннаб кхетамаш доаржадеча группай болх а. Масала: хьехархо Х. Галаев председатель а волаш, Яндрерча юкъерча школе вIашагIъеллача кхетамаш доаржадеча общества групперча лектораша духхьал цхьан 1960 шера 114 лекци йийшай. Дика лектораш ба цигара Д. Кривенко, А. Латырев, кхыбараш.

ДIаихача шерашкарчул дикагIа болх бе баьннаб тха района агитатораш а. ХIанз тха районе я 400 агитатор юкъе а волаш йола 24 агитколлектив. ДикагIа йолча агитколлективаех лархIа мегаргйолаш я нов. Х. Албогачиева хьалхie лелаю «Назрановский» яхача совхоза агитколлектив. Цу коллектива юкъе дика хиларца белгалбаьннаб агитатораш бола Яндрерча юкъерча школа хьехархой Б. Даурбекови Д. Мельниковаи, «Назрановский» яхача совхоза токарь Тумгаев СаIид, нефтебаза заведующи Хь. Галаев, кхыбараш.

ХIанз коммунистическии болхлойи партей викалий московски Совещанеяь Заявлени, дунен халкъашка даь Кхайкарал, СССР-а а Российски Федераце а Лакхехьарча Советий сессей материалаш къахьегамхошта йовзийташ ба беррига агитатораш.

Пенсионер К. И. Авдеенко, хьехархо А. А. Тибилова, «Назрановский» яхача совхоза парторганизаце секретарь Х. Албогачиев, кхыбараш санна болча тха агитаторашеи лектораши беседаш а ю лекцеш а еш Iилма-атеистически темаех лаьца, бахача наха юкъе болх бу къаьнача замах юхедиса гIулакхаш, шариIатеи Iадатеи законаш зенне хиларах дIакхетабу.

Партийно-политически балха керттера терко тIаерзаяь хиннай семилетка шоллагIча шера план кхоачашъяра. Ала дезаш да, Наьсарен района къахьегамхоша дIадахача шерашкарчул дуккха а дикагIа ка йоалаш паччахьалкхенна ялат, дулх, кхыйола юртбоахама продукташ дIаялара план кхоачашъяь хилар.

Масала, паччахьалкхенна дулх, тха, шура, фуаш, кхыйола юртбоахама продукташ дIаялара план тIехкхоачашъяьй.

Цу дерригача бакъдолча хIамаша хьахьокх Наьсарен района партийни организаце, «ХIанзарча хьалашкарча партийни пропаганда декхарий хьакъехьа» яха ССКП ЦК соцам кхоачаш а беш, районерча партийно-политически боахамеи балха тIа цхьадола толамаш даьха хилар.

Н. ПАШЕННЫХ,
ССКП Наьсарен райкома политпросвещене кабинета заведующи

ХIара коммуниста—партийни задани

Коммунисташ дика хьалкхебареи партийни балха тIаозареи наькъашта юкъе лоархIамера никъ ба кхоачашде аьнна партийни гIулакх тIадиллар. Цо торо хулийт коммунистийи парте членалла кандидатийи хьинари оамали дикагIа йовза.

Дика лел Шелковской районерча Червленнерча чхьагIар доаккхача заводерча партийни организаце из болх. Массахана тIадилла партийни гIулакх долаш хул цу парторганизацера 15 парте члени кандидати. ХьалхагIа партийни пропагандах дола гIулакхаш мара тIадехкацар коммунисташта. Предприяте вахарца бувзам болаш дIаяхьа еза пропаганда. Цул совгIа, производства хьакъехьара гIулакхаш а тIадехка деза коммунисташта.

ЧхьагIар доаккхача завода партийни организаце лерттIа вIаштIехьдаьккхад коммунисташта боахама хьакъехьара гIулакхаш тIадехкар. Коммунисташ нн. Головин, Мартыненко, Турлов рационализаторски балхаш деш а дикагIа йола рационализаторски предложенеш балха юкъекхахьарга хьожаш а ба. ДукхагIа хулаш латт заводе рационализатораш.

Производственнии общественнии гIулакхаш дукхагIа теркалде а кхоачашде а баьннаб № 6 йолча строительно-монтажни конторереи, № 6 йолча племсовхозереи, Ленина цIерахча колхозереи коммунисташ. Партийни болх кхоачашбара тIехьа кIезиг-дукха мекъал йоаллаш вар № 6 йолча племсовхозера коммунист, дика производственник, нов. Ельмомбетов. Партбюрос агитатор вир цох, из дукха дийша воаццашехьа а. Агитаторий списка тIа хилар мара, кхы болх ца беш, дикка ха яьккхар цо. Партбюро секретара нов. Крохина цу хьакъехьа къамаьл дир цунца. Гучадаьлар нов. Ельмомбетов жаи доахани дукха дезаш а царна гIулакх дарах чIоагIа сакъердалуш а хилар. Ва а вар из дикагIа вола жа Iу, шерагара шу массаза доала йоккхий къахьегама коталонаш а йоахаш.

Совхозерча цхьаболча къонача болхлошта жа леладара гIулакх Iомаде аьнна партийни гIулакх тIадиллар нов. Ельмомбетовна. Цо сийленца кхоачаш а дир из гIулакх. ХIанз дуккхача жа Iулашта дика гIулакх а деш, хьинаре къахьегаш ба нов. Ельмомбетова Iомабаь къона жа лeладераш.

№ 6 йолча строительно-монтажни контора прораб нов. Герасименкои шофер нов. Бондаренкои шоай производственни балхаш дарал совгIа, цхьаккха партийни болх беш бацар. Партбюро секретара нов. Гунтовас а партийни собранешка кхыча коммунисташа а партийни балхах лаьца царга къамаьлаш дича, гучадаьлар уж коммунисташ партийни болх бергболаш хилар. ХIанз нов. Герасименко лекторски группана доал деш ва. ХIаьта, нов. Бондаренкох дикагIа вола агитатор хиннав. ТIехкхоачашду цу шинна а коммуниста шоашкара производственни балхаш.

Вокха хилар бахьан долаш, цхьаккха партийни гIулакх тIа ца дуллаш витавар лакхе йийцача конторе болх беш вола говза экскаваторщик нов. Кинасов. Дукха ха йоаццаш партбюрос цунна тIадиллар партийни декхар: къонача комсомольцах нов. Прошинах экскаваторщик вар. ХIанз из гIулакх лерттIа кхоачашдеш ва коммунист нов. Кинасов.

Цу дерригача масалаша хьахьокх коммунисташ партийни балха юкъеозар боккха лоархIам болаш гIулакх хилар а партийни организацешта цу хьакъехьа де дезараш а.

Белгалдаккха дезаш да районерча цхьайолча юкъхьанцарча парторганизацеша е еззача тайпара цу балха терко еш ца хилар. Нийса дац цхьайолча парторганизацеша къастъкъаьстача коммунисташта боарамал тIех гIулакхаш тIадехкаш хилар, коммунисташ лерттIа Iомабеш ца хилар.

Тайп-тайпара а коммунистий хьашташка хьежжа а хила деза коммунисташта тIадехкаш дола гIулакхаш. Партийни организацей секретараш а комитетийи бюройи членаш а декхарийла ба коммунисташи кандидаташи партийни балха юкъеозара гIулакх тоаде.

Боккхача лоархIамера гIулакх да коммунисташта тIадехка гIулакхаш кхоачашдаргеи ца даргеи хьежар, уж кхоачашдара царна эшаш дола новкъостал а деш.

Доккхий политически а боахама а декхараш латт партийни организацешта хьалхашка. Беррига коммунисташ оарцагIбаха беза уж кхоачашдара.

Ф. САНИН,
ССКП Шелковской райкома инструктор.

Лаьттан кIалхара рузкъаш лахара геофизически методий Ерригсоюзни Iилма-тохкама института инженера К. Е. Веселова конструкцех йола Iалаьмате цIена болх бу кварцеви кравиметраш серех арахеца йолаяьй контрольно-измерительни прибораш еча Московски заводо. Лаьттан тIехен тIа дIаоттайича цу приборо хьахойт шиъ-кхоъ километр кIоарга лаьттах мехкдаьтта, газ, лаьттах йоахка кхы тайпа пайдана хIамаш мичахьа йоахк.

Сурта тIа: гравиметра кварцеви система кийчъеш воалл кварцедув Н. Г. Мжачех.

В. Янкова сурт. **ТАСС фотохроника.**

ДукхагIа мехкдаьтта доаккхаргда

Мехкдаьттеи гази даккхара дика толамаш даьхад дIадахача шера «Горскнефть» нефтепромыслови управленерча къона мастер Н. Денисенко керте латтача мехкдаьттахой бригада. Оттаяьча заданел совгIа кхоачашъяьй цо «Iаьржа дошуви» доагами даккхара план. Иштта дика толамаш дахарах коммунистически къахьегама бригада яха сийлен цIи еннай бригадана. Юкъера лаьрхIача планал совгIа итташ эзараш тонн мехкдаьттеи дуккха гази яьккхай бригада коллективо.

Цу тайпара толамаш даха вIаштIехьдаьннад ерригача скважинаша, групповой установка, регулировка еча прибораша беча балхага мехкдаьттахой дика хьажар бахьан долаш. Из доккха декхар кхоачашдеча чIоагIа новкъостал хиннад рационализатораша тийнна предложенеш балха юкъекхувларах. Боккха пайда луш 13 рационализаторски предложени юкъейоалаяьй цига дIадахача шера.

Дика дакъа лаьцад рационализаторски предложенеш балха юкъейоалаеча мехкдаьттахоша Ф. Крапивина, М. Хаснутдинова, иштта кхыбараша а.

Производственни план кхоачашъеча доккха новкъостал хиннад коллектива юкъе агитационно-массови болх барах. ХIара денна мехкдаьттахошта керда газеташ дийшад, баьча балха итогаш йийцай.

ДIадахача шера балха нормаш тIехкхоачашъеш хьабаьхкаб операторaш Л. Матюхин, В. Макеев, Е. Бычков, П. Расстрыгин, иштта кхыбараш а.

Укх кердача шера мехкдаьттеи гази даккхара дика толамаш доах мехкдаьттахоша. Масала, хIанз деннеи буси йоаккха газ 27 эзар кубически метр хул. Из хул дIабахача бетта яьккхачул 6—7 эзар кубически метр дукхагIа.

Мехкдаьттеи гази доаккхача шишша-кхоккха професси хилар боккхача лоархIамера гIулакх да. Из кхета а даь газоэлектросварщиктий, контрольно-измерительни приборий слесараш Iомабеча курсашка дешаш ба операторaш А. Данилов, Н. Кнутов, Е. Бычков, И. Пушкарский, В. Воиленко, иштта кхыбараш а.

ССКП ЦК январьски Пленума сийна планал совгIа эзар тоннал кIезигагIа доацаш мехкдаьттеи, дуккха гази яккха, шоай низаца слесарно-плотницки мастерской хьалъе, 300 сомий га дIайогIа, аьнна тIаийща декхараш кхоачашдаьд мехкдаьттахоша.

И. ПЕТРУХИН.

Кердадар Iомаду дешархоша

Республикерча предприятешта тайп-тайпара специалисташ кийчбу тха профессионально-технически училища: токараш, слесараш, жестянщикаш, литейщикаш, монтажникаш.

Производства культура лакхъяра тха дешархоша профессионально-технически мастерашца цхьана чIоагIа къовсам лоаттабу болхлой моттиг цIена, дешара мастерскешкара инструменташ, станокаш, механизмаш дика лелаяра. Цу балхага хьожача комиссена кулгалдеш ва училища механик нов. Шевченко. Комиссе членаш дика хьож болхлой моттигаш мишта лелаю, хIара дийнахьа итогаш ю, группашта оценкаш увттаю. Дешархоша А. Харлева, Г. Гега, А. Цироева, С. Сахарова шоай балха моттигаш дика лелаю.

Тха производствера цехаши мастерскеши дикача техникаца Iалашъяь я. Из йовзара мел эшар да дешархошта. Производства новаторашца вIашагIкхийте хул дешархой касткаста. Дукха ха йоаццаш «Красный молот» заводе баха коммунистически къахьегама ударникашца вIашагIкхийтта хиннаб уж. Царна пайдане а долаш дукха хIамаш дийцар производства къаьнача ветеранаша.

№ 3 йолча ремесленни училища дешархоша яь экспонаташ республикански технически выставке латт хIанз. Масала, металла термически обработка еш йола шит-диограмма. Из экспонат хьаяьй дешархоша Ю. Антонова, А. Феденкос, А. Расторгуева, преподавателa В. С. Наприенкос кулгал а деш.

В. ИВАНОВ,
№ 3 йолча ремесленни училища директора заместитель.

ХЬАЛХАРА ТОЛАМАШ

Тха производственно-товарни контора коллективо ханал хьалха кхоачашйир семилетка шоллагIча шера план, тIехкхоачашдир тIаийца социалистически декхараш.

Мехкдаьтта сийрда продукташ кийчъяра 1960 шера план 25-ча декабре кхоачашъе дош деннадар оаха. Из дош толамца кхоачашдаьд. 20 ди хьалха, 5-ча декабре, кхоачашйир план. Планал совгIа кийчъяьй итташ эзараш сома продукци, къахьегама овсарле лакхъеннай 9 процент, заводашта планал совгIа 267 эзар тонн мехкдаьтта сийрда продукташ еннай, продукцеха дIабода мах 2 процент лохбеннаб.

Производственни план ханал хьалха кхоачашъярaи тIаийца социалистически декхараш тIехкхоачашдараи доккха новкъостал даьд тха рационализаторашеи изобретателашеи. Дукха рационализаторски предложенеш балха юкъекхийлай. Коллектива юкъе дикагIа вола рационализатор ва Касаткин Андрей. Цо еннача предложенех кердача наливной стоянкаца эргаяьккхай 3-гIа эстакада. Цу гIулакхо дуккха а дикагIа вIаштIехьа а баьккхар тоа а бир наливщикий болх, мехкдаьтта сийрда продукташ машиннаькъа цистернашка чуйоттилга сих а дир.

№ 1 йолча цеха слесара нов. Степанцева дIадахача шера енна рационализаторски цхьайтта предложени, 2-ча цеха начальника Орел Юре енна 10 предложени, 8-ча цеха начальника Шаталов Петра енна 20 предложени балха юкъейоалаяьй. Доккха совгIат деннад царна Совнархозо.

Белгалдаккха дезаш да балха юкъекхийлача ерригача рационализаторски предложенеша къахьегама овсарле лакхъяьлга, хала балхаш дуккха а аттача даьхалга.

Производственни план ханал хьалха кхоачашъе торо хилар коммунистически къахьегама бригадайи ударникийи сийлен цIи яккхара къахьегамхошта юкъе шерра социалистически яхь йоаржаяь хиларах. Уж цIераш яхара хIанз яхье яьнна я 4 цех, 5 установка, 22 бригада. Берригаш а лаьрхIача 865 саг ва из цIи яккхара къовсам лоаттабеш. Коммунистически къахьегама сийлен цIи яьккхай хIанзале кхаь участка, шин установка коллективаша, ворхI болхлочо.

Уж толамаш даха йиш хиннай тха коллективага массово-политическии кхетамеи болх дика вIаштIехьбаьккха хиларах.

1960 шера даьха толамаш кхы а лакхдеш къахьегаш ба кердача шера производственно-товарни контора болхлой.

1961 шера хьалхарча деношка баьча балхо хьагойт кердача шера тIаийца социалистически декхараш сийленца кхоачашдергхилар. Иштта, нов. Касьянов начальник волча № 2 йолча цеха коллективо мехкдаьтта сийрда продукташ кийчъяра 8 дийнахьара план кхоачашъяьй 105,1 процент, хIаьта уж чуйоттара план — 119,4 процент. Къаьстта дика къахьегаш ба операторaш А. Душин, И. Титова, А. Белецкий, И. Зосимов, И. Назаров, И. Осколков, машинисташ И. Пеганов, С. Теодорошвили, М. Урахчина, дукха кхыбараш а.

КхоалагIа бутт ба оператора нов. Жидкова смена дIа-юха тела Цie байракх лелаю. Цун смене хьинаре къахьегаш ба наливщикаш нн. Дадаев, Нередько, товарни парка оператор Горбенко. Ала дезаш да уж берригаш а тайп-тайпарча техникумашка, иштта кхыча дешара заведенешка дика дешаш болга а.

Иштта дика къахьегаш я 1961 шера № 1 йолча цеха 17-ча дегидрационни установка коллектив а. Мехкдаьтта сийрда продукташ кийчъяра план 6 дийнахьа кхоачашъяьй 110,5 процент. Къаьстта дика болх беш я оператора Шаповаленко смена.

17-ча установка технологашта тIехьа бусаш бац Бакински слива яхача участке болх беш бола болхлой а. Мехкдаьтта продукташ чуйоттара план массаза а тIехкхоачашъю цар. Мехкдаьтта сийрда продукташ цистернашка йотташ ворхI дийнахьа болх беш оператора Крайновай смена 145,9 процент, оператора Сашкинай смена 135,9 процент, оператора Дронина смена 131,3 процент, нов. Эганикова 121,6 процент кхоачашъяьй балха заданеш.

В. ОПИЧ,
производственно-товарни контора партийни организаце секретарь.

ТАШКЕНТ. «Дружба» яхача кердача кинотеатре комсомольций хьалхленца берий цIа хьадийлад. Кинога хьажа баьхкача наха кино чакхдаллалца цу цIагIа дут шоай бераш.

Берашка хьожаш хул города Куйбышевски районера комсомольцаш.

Сурта тIа: «Газэнергострой» яхача треста штукатур комсомолка Нина Медведева «Дружба» яхача кинотеатре берий цIагIа берашта юкъе я.

Г. Пуна сурт. **ТАСС фотохроника.**

КОММУНИЗМА КХЕТАМЦА ХЬАЛКХЕВЕ САГ

*

(Нохчийи гIалгIайи кхалнаха йолча политграмота кружокий занятешта йола материал)

*

Советски Союза Коммунистически парте XXI-ча съездо дIайолайир вай мохк дегIабоалабара керда ха — коммунизм шерра хьалъяра ха. Коммунизм хьалъяра керттера, шоайла вIаши дувзалуш дола декхараш да коммунизма материально-технически база йиллар, цу ларда тIа коммунистически общественни гIулакхаш дегIадоаладар, керда саг кхевар а кхетавар а.

Вай мехка шерра коммунистически общество хьалъеча хана къаьстта боккха лоархIам ба идеологически балха. Дуккхача наьха сакхетам лакхбаларах тийша да коммунизм хьалъяра программа толамца чакхъяккхар, коммунизма материально-технически база йиллар, дIахо а Советски Союза экономически низ чIоагIбар, щортта материальни рузкъа Iалашдар. Социалистически демократи дIахо цегIа ме йоагIа, социалистически паччахьалкхел йоалаш-йоалаш коммунистически общества ше-шийна доал дарга ме йоал, нах шоай кхоаненах тIа-тIа а дукхагIа тешабар, уж кхетабар советски общества вахар чухь керттера гIулакх а хинна дIаотт.

ХIанз укх сахьата практически керттерча декхарех цхьа декхар да коммунистически оамалаш, гIулакхаш, мораль йола керда саг кхевари кхетавари, наьха кхетам чухь капитализмах юхелиса гIулакхаши уйлаши дIаяхар. Дунен халкъашта юкъе эттача хьалои тайп-тайпара общественни строй йола паччахьалкхенаш машаре яхара гIулакхои дIадех вай хана эггара прогрессивнегIеи йизза Iилмо маяххареи йолча идеологена тIехьа — коммунистически идеологена тIехьа чIоагIа къовсам лоаттабар. Цудухьа коммунистически парте идеологически болх партийни, профсоюзни, комсомольски, кхыча общественни организацей керттера декхар а даь дIаоттабаьб.

ССКП XXI-ча съезда решене тIа идеологически балха хьакъехьара парте керттера декхар иштта оттадаьд: парте идейно-кхетама болх лакхбар, эггара хьалха хьатIакхувш йоагIача тIехьен бар а беш, къахьегамхой коммунистически сакхетам лакхбар, къахьегамца коммунистически гIулакх долаш, советски патриотизмаи интернационализмаи уйланца уж кхетабар, наьха кхетам чухь капитализмах юхедисараш дIадахар, буржуазни идеологеца къовсам лоаттабар. «Вай ханарча хьалашкарча партийни пропаганда декхарех» баьча ССКП Централни Комитета соцам тIа къоастабаьб коммунистически общество хьалъеча хьалашка бе безача идеологически балха чулоацам, формаш, методаш. Коммунистическии болхлойи партей викалий Заявлене тIеи Кхайкарал тIеи оттаяьй хIанзарча ханара коммунистически болама политическии идейнии платформа, машара, демократе, халкъаш шоай лоIамегIа хилара, коммунизма идеяш котъялара гIулакха тIехьа лоаттабеча къовсама исторически декхараш.

* * *

Марксизма-ленинизма классикаша шоай хана яьхад, пролетариат революционни теоре хьехамца кийчъянза яргъяц. К. Маркса белгалдаьхад «дуккхача наха дайзача, хьалъийцача материальни низ а хиле дIаотт теори», яхаш. В. И. Ленина тIагIертта белгалдаьхад, болхлой сакхетам революционерий сакхетамга кхоачаш лакхбара керттера теркам тIабахийта безаш хилар. **ХIанз, коммунистически общество шерра хьалъе йолаеннача хана коммунистически хьисапе дуне а вахар а довзар, марксизма-ленинизма лардаш йовзар, парте политика кIоаргга кхетаяр хIара советски сага вахача хиланза даргдоаца хIама а хинна дIаотташ латт.** Из дика кхетадеш да, хIана аьлча марксистско-ленински теоре нийсса хьахьокх общество дегIаяра эшараш, цо бокъонца, Iилмо маяххара гучадоах цун законаш, хулаш дола хIамаш нийса кхетаде йиш хулийт, царна юкъера бувзам оттабе, цар хургбола лостам а царех хьахургдар а хьалххехьа а бIаргадов торо хулийт.

Коммунистически идеяща миллионаш болча советски наьха барт вIашагIтох. Советски саг идейно тешаш хилар гучадоал из йоккха дисциплина йолаш хиларца, боахама а культура а гIирс хьалбара хьадда дола декхараш кхоачашдеча хана цо беча практически балха тIехь. Советски наьха йоккха идейность хилар, коммунистически партеи Советски правительстваи политика чакхъяккха цар тIагIертта а чIоаггIа а къовсам лоаттабар — из хьаштдола халонаш эшае могийташ бола боккха низ ба, цо Iалашду вай мохк толамца коммунизмага бодача новкъа гIолга.

Йоккха идейни уйла хилар, общественни хьашташ шийи хьаштел тIех лархIар, партеи паччахьалкхени хьаштдола задани кхоачашъе кийча хилар берригача советски наьха хиланза яргйоаца оамал а хинна дIаотта деза.

Коммунистически идейносто къоастаду вай общества сага духовни оамалах доахка дерригa а хIамаш. Коммунизма гIулакх кIоаргга кхетадеши ше кхо ца веш цу гIулакха кийча хилари Советски сага къахьегам безара, коллективизма, патриотизма, гуманизма хьаст а лард а я.

* * *

В. И. Ленина яьхад, парте керттерачарех цхьа декхар да къахьегамца, къахьегама дисциплинаца сакхетамера гIулакхи уйлеи йолаш нах кхетабар. ХIанз укх сахьата нах къахьегамца кхетабар хьалхарча плана тIа оттадаьд Коммунистически парте. Къахьегача хана, коммунизм бахьан къовсам лоаттабеча хана наха кхетам балар идеологически балха юкъе керттерадар да.

Ерригача общества а, хIаьта иштта хIара сага а вахара керттера чулоацам ба социалистически къахьегам. Къахьегамо хьаду деррига материальнии духовнии рузкъаш. Дуккха миллионаш нах болча советски халкъо турпала къахьегар бахьан долаш СССР-е йизза а бокъонца а котъяьннай социализм, толамца кхоачашъеш латт семилетка. Советски сага эггара а тIехдола моральни гIулакхаш хьахулийташ дола, хиланза даргдоаца хьал да из къахьегамца кхетавар.

Советски нах коммунистически гIулакхашца кхетабара керда школа я коммунистически къахьегама коллективаш. Вай халкъа сий дола традицеш еба а еш, уж гIерт сийлахь-йоккха ленински идеяш чакхъяха: къахьегама овсарле лоархIам боллаш лакхъе, вай ханара техника Iомаеш караерзае, вай ханара кхетамаш довза къаьнача замах юхедисача воча гIулакхашца къахетам боаццаш къовсам лоаттабе, боккхача сакхетама культура, дийша хилара хьокхам гойта, общества хьашташ шоай хьаштел тIех лархIар. Къахьегами, дешари, шоай хIаране вахара гIулакхаши цхьана вIашагIа а дувза, из цIи яккха яхь лоаттаеш болча наха йоккха влияни лоаттаю сага вахара а балха а, хьаькъалца беча балхеи физически къахьегамеи башхалонаш дIаяхарах йола йоккха фактор я из.

Коммунистически къахьегама коллективаи ударникеи цIи яккха лоаттабеча болама юкъе 1960-ча шера май бутт тIакхоачаш пхи миллион совгIа саг вар. 40 эзар коллективанеи 100 эзар совгIа волча болхлочоаи еннай из цIи. ХIанз тIа-тIа а шерлуш латт коммунистически къахьегама предприяте цIи яккхара болам. Вай республике коммунистически къахьегама коллектива цIи яккха лоаттаеча яхьа юкъе дакъа лоацаш я 30 эзар совгIа болхло, инженер, техник чувоагIаш йола 2000 бригада, участок, цех. 300 гаргга коллектив я хIанзехьа а из йоккха цIи яьккха. 4 эзар гаргга болхло ва коммунистически къахьегама ударника цIи яккха къовсам лоаттабеш, царех 800 из сий дола цIи яьккха ва.

Коммунистически къахьегама бригадайи ударникийи социалистически декхарий лард а хинна дIаэтта йола, къахьегамца коммунистически гIулакх долаш хилари «шевар цхьаннена тIехьа, цаI шеволчоа тIехьа» яхача коллективизма ленински принципи советски наха леладеча гIулакхий оамал хулаш латтар Коммунистически парте чIоагIа лоархIам баьб коммунистически къахьегама тIехьа лоаттаеча яхьа, цу яхьа юкъе дакъа лоацарех кхоанен разведчикаш аьнна цIи а туллуш.

Къахьегамца коммунистически гIулакх хилара тIехьара сийлахь-боккха болам дIахо а дегIабоалабара мах баь варгвоаца боккха лоархIам ба Социалистически Къахьегама Турпала Валентина Гагановас дIадоладаь гIулакх. Берригача мехка шерра дIадаьржад из. Вай республике а хьалъийцар из гIулакх. Кiада деча цIи хезача болхлочо-кхалсаго дIадоладаь из гIулакх хьал а ийца, «Назрановский» совхоза Аьлти-Юртарча отделене тIехьаюсаш хинна бригада хьаийцар цу совхоза Экажкъонгий-Юртарча тракторни бригада бригадира Оздоев Аюпа, тIехьаюсаш хиннача из хьалха а яьккхар. Гаганова Валентинай гIулакх хьалъийцача «Ингушский» совхоза доярка Галаева Зинас 1959 шера гурахьа вогIа долча доахах 11 етт хьаийцар, ший дика дараш дIа а денна. ДIадахача шера 9 бетта хIара Iаттагара 2400 килограмм шура яьккхар цо. Ферме эггара дикагIа бола хьокхам ба из.

Къахьегамца коммунистически гIулакх доагIаш я дуккха миллионаш болча рационализаторийи изобретателийи творчество а. 1959 шера мехка чухь 2 миллион совгIа изобретатели рационализатори вар. 3,3 миллион совгIа изобретении рационализаторски предложении елар цар, царех 2 миллион совгIа яраш производствана юкъейоалайир, цар 11 миллиард сом совгIа пайда а белар. Семилетка цаI ах шера вай республика промышленноста изобретателашеи рационализаторашеи 2400 предложени елар, царех аханел дукхагIа яраш производствана юкъейоалайир, 60 миллион сом гаргга пайда а боалаш.

Коммунизм хьалъяра ерригача участкашка дика дакъа лоацаш ба советски сий дола кхалнах. СССР-е кхалнаьха сий а доал, цIи а хоз къахьегамца. Советски Союза орденаши медалаши енна 1125 эзар совгIа кхалсаг я, 835 эзар совгIа совгIат деннад кхалнаха хьинаре къахьегарах, 2619 кхалсаг я Социалистически Къахьегама Турпал йолаш, 749 кхалсаг Ленинскии Сталинскии премей лауреаташ ба.

СССР-е къахьегам хIара гражданина сийлен декхар да. Вай мехка къахьегам сийлен, майрала, турпала, гIулакх а хинна дIаэттад. Цхьабакъда, вайна юкъе хIанз а нийслу къахьегама дисциплина телхаеш, балха тIера бувлаш, балха тIа брак еш бола нах. Физически къахьегам кIезига хеташ, из дегаза лерхIаш аьлашха уйла йолаш моттигаш а нийслу. Цхьаккха а тайпа къахьегам ца безаш бола нах а ба. Царех цхьабараш шоай даь, наьна рузкъах бах, вожаш базар еш, кхыметтел социалистически рузкъа лежкъадеш а баха хIама лохаш ба. Уж факташ ла йиш йоацаш я, царца къахетам боаццаш къовсам лоаттабе беза.

Вай республика кхалнаьха сийлен декхар да боахама а культура а гIирс хьалбеча кхы а чIоагIагIа дакъа лацар. Коммунистически къахьегама бригадайи ударникийи мугIараш хьалдизар, социалистически декхараш кхоачашдара тIехьа тIагIертта къовсам лоаттабар, промышленнии юрта боахамеи производства продукци дукхагIа яккхар.

* * *

Коммунистически парте хадданза коллективизма уйлашца кхетабу, советски наха сийленца кхоачашду «шевар цхьаннена тIехьа, цаI шеволчоа тIехьа» яха гIулакх дуккхача наха хIара денна лелош дола гIулакх а дийя дIаоттаде, цу тIехь наьха сакхетам лакхбе, аьнна дола Ленина васкет. Нах коллективизма уйланца кхетабар вай строях доалла гIулакх да. Социалистически общество хьаяьй производства средстваш общественни доалахье ерзаяра ларда тIа. Из общество коллективистий общество я. Наха шоашта юкъера гIулакхаш лоаттаду цу общества чухь вIаши социалистически новкъостал дара ларда тIа. Коллективе наха юкъе хьахул дизза долча новкъосталеи доттагIлени гIулакхаш. Коллектива юкъе беш болча творчески балхо советски нах Iомабу шоай хьашташ ерригача общества хьашташца нийса тардеш леладе. Социалистически строяс эггара хьалха къоастадаьд сага шийи общественнии хIаман дош. Советски саго общества хьаштий йоакхо дукхагIа мел ю, обществана долча берката цо дикагIа болх мел бу, цун ший хьашташ дикагIа кхоачашхул. «МоллагIа вале а, ший ираз де гIерташ вар берригача болхлойи ахархойи ираз деш вола пхьар хила веза, массаболча наьха ираз деш вола пхьар цох хилча, ший ираза пхьар а хургва цох»,— яьхад М. И. Калинина.

Советски сага коллективизм буржуазни индивидуализмана духьал я. Производства средстваш цхьан сага доалахьа хилара ларда тIа хьахиннача капиталистически дунен тIа общества хьабу кхыча наьха хьашташ до хадарца ший ираз Iалашдара уйла йола нах. «Саг сага борз я» яхача варварски закона ларда тIа хьахиннача индивидуализмо сага кхетам чу йотт эгоизм, йоакхал, къизал, кхыча наьха чотах ваха йола уйла.

ХIанз, вай мехка шерра коммунистически общество хьалъеча хана, советски наьха терко халкъа материальнии духовнии рузкъаш чIоаггIа дебадара, социалистически Даьхен низ дIахо йодача хана чIоагIбара тIаерзаю Коммунистически парте. Цо

ДIахо а дегIабоалабергба колхоза боахам

ССКП ЦК Пленума керда къахьегама толамашца накъа баьхкаб Сунженски района XIX-ча партсъезда цIерахча колхозера къахьегамхой. ЦIакха а ца хиннача тайпара дегIабенаб колхоза боахам. Дикка дийбад хьайбаш, ялаташ дIадувш дола льтташ дукхагIа хиннад, хьалхарчул дукхагIа дIадув хIанз баьца даараш а. Иштта дегIаяьхкай сомий бешамаш а.

Духхьала дIадахача шера 21 миллион сома пайда беннаб тха колхоза боахамо. Цунга хьежжа тоалуш латт колхозникий вахар а. Дукха керда цIенош хьалдаьд, цIагIа мел эшар Iалашдаьд цар. Укх шера духхьала авансах колхозникашта хIара трудоденах ялх-ялх сом ахча деннад. Лакхъеннай колхозникий культура. Духхьала тха Троицке 650 радиоточка ба, хIаьта тIехь-тIехьагIа дукхагIа хулаш латт телевизораш. Дукха я радиоприемникаш. Ала дезаш да дIадахача шерарчул сберегательни кассе тха юртарча наьха ахча дукхагIа долга.

Иштта чIоагIа колхоза боахам а шоай вахар а тоаде колхозникий вIаштIехьдаьннад барт-цхьоагIо йолаш уж хиларах, цахаддаш партеи правительстваи къахьегамхой йоакхо еш хиларах.

ХIанз сихбенна техника ремонт еш боахк механизатораш. Ремонт яра районе хьалхле лелаю тха механизатораша. «Беларусь» яхача трактор тIа Iай а аьхки а дика къахьегаш хьавенав тха механизатор, къона коммунист Поленников Александр. Ший новкъостаца Таршхоев Махьмадаца ханал хьалха ремонт а яь техтораш араяха лаьрхIадар цо. Шоай дош сийленца кхоачашдир къонача механизатораша. Иштта дика къахьегаш дуккха а ба тха колхозе механизатораш.

ТIехь-тIехьагIа тIакхеташ латт колхозе керда техника а. Ши шу хьалха ийца хиннача техникал совгIа, дIадахача шера а ийцай оаха «ДТ-54» яха шиъ трактор, йиъ «Беларусь», кхоъ хьажкIаш чуэца, шиъ силос хьокха комбайнаш, пхиъ жатка, ворхI сеялка, иштта кхыйола юртбоахама техника. Дика тоаяьй колхоза механически мастерской а. Цига дIаоттаяьй цхьаькха а керда токарни станок.

ЧIоагIа терко ю колхозникаша фермашта а кхыча объекташта а механизаци яра. ТIехь-тIехьагIа аттача боалаш латт цар къахьегам. Дерригача халача балхашта механизаци яьй шурий-товарни а хьакхий-товарни а фермашка. Цига автопоилкаш, автодоилкаш оттаяьй, иштта кхы балхаш даьд. Механизаци яро торо хилийтай дIадахача шера паччахьалкхенга хьакхий дулх доххара план тIеххоачашъе. Цул совгIа, хьакхарч лелаераша хIара хьакхийна тIехьа 14 хурск хьалкхеяьй. ХIаьта, чуоттаяь кхаба а кхаьбай ши эзар гаргга хьакха. Барт тайна, цхьоагIо йолаш я ферма коллектив. Дикка лакхъеннай цига къахьегама овсарле. Ялат эттIацергдолаш дробилка я ферме, доакъар дIателаш подвесной никъ а ба. Лакхе дийцача тайпара хьал да тха шурий-товарни ферме а.

Дика къахьегарца белгалбаьннаб дуккхача шерашка колхозе болх беш хьабоагIа свинаркаш Л. Сигарева, А. Шляхова, доярка А. Звягинцева, дояраш Н. Милардзе, В. Дзаранов, иштта кхыбараш. Шоаш тIаийца хинна социалистически декхараш тIеххоачашдаьд цар. Паччахьалкхенга дулхи шуреи доххара план а кхоачашъяьй колхозо.

Шерра-шера керда къахьегама толамаш доах колхоза сомий бешамашта гIулакх дераша а. Из гуш да укх масалах. ДIадахача шера планах ши миллион сом совгIа пайда эца безаш хиннабале, кхоъи ахи миллион сом гаргга пайда ийцар цар сомий бешамех. ТIехь-тIехьагIа шерлуш латт бешамаш. Духхьала дIадахача цхьан шера дIаегIай сомий гаьнаш 122 гектара тIа.

Иштта дика къахьегарца накъа баьхкаб тха колхозникаш ССКП ЦК Пленума. ХIаьта дIахо а шоай вахар а колхоза боахам а кхы а цикагIа тоабе лаьрхIа ба уж.

В. ШУМИЛОВ,
колхоза председатель.

СИБАРЕГIА ЭГГАРА ХЬАЛХАРА ДОАХАН ДЕТТА ЗАЛ-АВТОМАТ

ОМСКИ область. «Краснополянский» яхача совхозе болх бе йолаеннай СибарегIа эггара хьалхара доахан детта герга зал-автомат. Кубански инженера Н. И. Тесленко проектах хьаяьй из.

Краснодарски краерчул дуккха а дарегIа хьае вIаштIехьдаьннад укхаза из доахан детта зал. Зале болх беча шин оператора 600 етт бетта вIаштIехьдоал.

Чура керда зал сийрдача лабораторена тара я. Ий а пенаш а кафельни да, массанахьа а цIена я.

СуртIа тIа: оператор комсомолка Валентина Никитина доахан деттарга хьежаш я.

В. ЛИПОВСКЕ сурт. **ТАСС фотохроника.**

ЯЛАТ ХЬУВКЪИЙТАРА КИЙЧО ЕШ БА

ДIадахача шера тIаийца социалистически декхараш сийленца кхоачашдаьд Ножай-Юртовски района къахьегамхоша.

Паччахьалкхенга хьайбай продукташ йохкара план тIеххоачашъяьй. Масала, дулх доххара план 211 процент, шура 200 процент, фуаш 415 процент, тха даккхара план 139 процент, хьайбаш дебадара план 124 процент кхоачашъяьй. Юкъера лаьрхIача ерригача районе хIара Iаттагара планах 1200 килограмм шура яккха лийрхIача, 1620 килограмм яьккхай.

Махулла дукхагIа хьайбашкара продукташ яхара къовсам лоаттабаьча Х. Нурадилова цIерахча колхоза хьайбаш леладераша дика толамаш даьхад. Къаьстта дика болх баьб колхозерча доярка С. Сайдуллаевас. ХIара Iаттагара 2700 килограмм шура яьккхай цо.

Дика къахьийгад дIадахача шера района Калининеи Орджоникидзеи цIерахча колхозашкарча дояркаша. Масала, доярка С. Эльсаевас хIара Iаттагара 2100 килограмм, А. Саидарбиевас 2000 килограмм шура яьккхай.

Моттигера удобренеш а йийхка дика тоадаьча льтта дIадийнад гурахь дув ялат. Укх шера 1-ча январе кхачалехьа кийчдаьд района ерригача колхозаша бIаьстий дIадув фу.

Чакхдоалаш латт трактораштеи, иштта кхыйолча юрта боахама инвентараи ремонт яра балхаш а.

ХIанз чуийнна бIаьстий ханнахьа ялат дIадера кийчо еш ба района къахьегамхой. Массайолча колхозашка кхашка дIакхухьаш латт моттигера удобренеш. ХIанзале 5 эзар тонн удобренеш дIайихьай цига. Пленума сийна шоаш тIаийца декхараш а кхоачашдаьд района хьайбаш леладерашеи механизаторашеи.

В. МАГОМГАЗИЕВ,
ССКП Ножай-Юртовски райкома оргтодела заведующи.

Керда декхараш тIаийцад

Махулла дукхагIа хьайбашкара продукташ яхара шерра социалистически яхь а йоаржаяь къахьегарах дика толамаш даьхад дIадахача шера Грозненски районерча хьайбаш леладераша.

ДIадахача шера паччахьалкхенга дулхи фуаши доххара план 20-ча октябре кхоачашъяьй районо, хIаьта 1-ча декабре кхачалехьа планал совгIа 5 эзар гаргга центнер дулх дехкад. 28-ча ноябре кхачалехьа шура йохкара план а кхоачашъяьй района хьайбаш леладераша.

Массехк шу да «Аргун» яхача колхозе М. Романовас дояркалла болх бу. ВIалла опыт йоацаш хиннача доярка боккхагIа болчаргара доаханга хьажара говзал хьаIома а яь, царна дика гIулакх дарах дIадахача шера хIара Iаттагара 4000 килограмм шура яьккхай.

Дика толамаш даьхад дIадахача шера района «Горячеисточненский» совхоза 5-ча гуртерча доярка Гезмахмаева Маликас. Ше леладеча группана доаггIача тайпара гIулакх дарах вIаштIехьдаьннад цун хIара Iаттагара 3500 килограммал совгIа шура яккха. Цхьабакъда, ще даьхача толамех кхоачам а баь саца дага яц Гезмахмаева. Укх кердача шера районерча массайолча дояркал хьалха, ше яьккхачул дуккха-дукхагIа шура яккха социалистически декхараш а тIаийцад, хIаьта 1-ча Мая цIерахча колхоза дояркаш йижарий Аллеи Нинеи БелангIар яхье а бийхаб цо. Цу фермерча дояркаша А. Люмиевас, З. Дамиевас, Т. Хамидовас, хьаллаьцад Гезмахмаевас дIадоладаь гIулакх.

Района «Ермоловский» коа тIара оалхазараш леладеча совхоза № 2 йолча ферме массанена йовзаш я доярка Б. Бекьханова. ДIадахача шера хIара Iаттагара 3000 килограмм шура яьккхай цо. Укх шера хIара Iаттагара 3500 килограмм шура яккха керда декхараш тIаийцад Бекьхановас.

ХIара Iаттагара 3000—3500 килограмм шура яьккхай района дояркаша М. Мартыновас, П. Рябес, Т. Джамалдаевас, И. Дадаевас, доярa В. Горковенко.

ДIадахача шера тIаийца социалистически декхараш кхоачашде вIаштIехьдаьннад районерча коа тIара оалхазараш леладерий. ХIара котамгара 178 фуъ гулдаьд «Ермоловский» оалхазараш леладеча совхоза болхлочо В. Олюнинас. Укх шера цо лаьрхIад хIара котамгара 180 фуъ гулде.

Ше денна дош дика кхоачащу Нохч-ГIалгIайчен цIи хезача свинарка М. Наумовас. Массехк бутт хьалха дош деннадар цо хIаране дозал цхьа центнер долаш 1500 хьакха кхаба а кхаьба паччахьалкхенна дIаяла. Из дош сийленца кхоачащдаьд Наумовас. ДIадахача шера 1841 хьакха дIаеннай цо. № 1 йолча шурий совхоза свинараша Г. Борзёнкоси Н. Ракитаси лаьрхIад укх шера юкъара дозал 2700 центнер а долаш йола 3000 хьакха кхаба а кхаьба паччахьалкхенна дIаяла, хIаьта ше цхьанне хIаране дозал цхьа центнерал кIезигагIа доацаш 2000 хьакха дIаяла лаьрхIад Наумовас. Цун хьехам хьаллаьцаб свинара М. Лупанова а.

Денгара ди массаза доал шерлуш йоагIа хьайбаш леладерашта, Iаьсий леладерашта, коа тIара оалхазараш леладерашта юкъера яхь. Укх кердача шера Грозненски шурий совхоза жа Iуно М. Герасименкос хIара 100 устагIан тIехьара 145 Iаьхар кхебе а тха дукхагIа даккха а декхар тIаийцад.

Хьайбашкара дукхагIа продукци яккхара мел эшар Iалашдаьд районо. Масала, доакъар кийчдаьд, хьайбаш чудохка керда помещенеш хьалъяьй, къаьначарна дика ремонт яьй. Района партийнии боахамеи организацей кулгалхоша доаггIача тайпара доал дойя укх кердача шера планал совгIа эзараш тоннаш продукци яла вIаштIехьдаргда.

П. КОВАЛЬНОГОВ.

Дика йоакхо еш а кхетамца а лелае техника

Боккхача лоархIамера гIулакх да ерригача юртбоахама техникага нийса болх байтилга. Цу гIулакхага хьежжа мара бIаьстан балхашта техника кийча хургьяц.

ХIанз ерригa а 109 тайп-тайпарча маркаех йола трактор я тха совхозе. ДIадахача шера 4-ча квартале планах 35-нена е езача 38 трактора ремонт яьй тха механизатораша. ХIаьта хIанз ремонт еш 22 трактор кхы а латт совхоза мастерскешка.

Ремонт яь йистеяьнна тракторaш а кхыйола юртбоахама техника а бIаьстан балхаш дIадоладаллалца консерваци а яь цIаоттаю оаха. Цу гIулакхо торо хулийтаргья бIаьстан балхаш дIадоладе ха хьатIаотташе а техника кхашка араяккха а цунга лерттIа болх бейта а. Ховш ма дий, хIанзза а ремонт яь яьнна трактор бIаьстий хиллалца балхаш деш хилча цул тIехьагIа из юха а тоае езаш хургйолга.

Ремонт янза йолча трактораша деш дола керттера балхаш да хIанз хьайбашта доакъар, хий хьатIаувзилга. Бакъдар аьлча, де дезаш балхаш дукха-м дар. Царех керттерадар да кхашка кхо а кхыйола минеральни удобренеш а арахухьилга. Уж балхаш тха совхозе деш дац, цу гIулакха техника кийча йоллаше а. Цу гIулакха терко е еза совхоза керттерча агронома нов. Дзортова. Ховш ма дий, техника ханнахьа ремонт елгеи цунга нийсса болх байтилгеи шоайла чIоагIа дувзаденна долга.

Ала дезаш да техника ремонт яра план оаха кхоачашъяьяле а цхьайолча тракторни бригадашка из болх эсала лелилга. ХIанз а ши трактор мара тоаяьяц н. Эсмурзиев бригадир волча СурхотIарча тракторни бригаде. Цу тайпара масалаш кхы а доаладе йиш я. Техника ремонт яра чIоагIа новкъарленаш хул оатхалаш ца хилар бахьан долаш. Уж Iалашъяра дола ший декхар во кхоачашду «Главторгмаша» Сунженски тика.

Техника ца йохийтара, цунга махулла дукхагIа болх байтара чIоаггIа лоархIам болаш гIулакх да цунна лерттIа доал делга. Из гIулакх дика леладеш ба Аьлти-Юртарча отделенера трактористаш Костоев Iумари Мальсатов Османи.

Ерригаш а 66 автомашин я совхозе. ХIаьта царех нийсса ахаш оатхалаш ца хилар бахьан долаш сайца латт. Автомашинаш каст-каста йохара чIоагIа бехке ва гаража заведующи нов. Имагожев. Цо шоферашкара лерттIа хьадехац цар автомашинаш чIоагIагIа лораелга. Духхьала укх тIехьарча цхьан бетта кхоъ авари яьй совхоза шофераша. ХIанз болх беш йола автомашинаш совхоза фермашка барда кхухьаш а кхыдола балхаш деш а я. Цхьабакъда, бIаьстий яьлча автомашинаша лерттIа болх берг ма бий аьнна ала йиш йолаш-м дац, хIана аьлча уж тоае вIаштIехьдац оатхалаш ца хилар бахьан долаш.

Республика юртбоахама министерство декхарийла я цу гIулакха тхона новкъостал де.

М. ЛЬЯНОВ,
«Назрановский» совхоза керттера инженер.

Шера баьча балха итогаш

Керда шу тIакхоачаш МагIалбике хилар къахьегамхой депутатий городской Совета 11-гIа сесси. Шера баьча балхах лаьца доклад яьча горисполкома председатела нов. Маскурова дийцар семилетка шоллагIча шера МагIалбика къахьегамхоша даьха толамаш.

Къаьстта дика болх баьб МагIалбика мехкдаьттахоша. Цар республике массанел а хьалха кхоачашйир мехкдаьтта даккхара план, цул совгIа керда шу доладаллалца йолча хана планал совгIа итташ тоннаш мехкдаьтта а делар. 11 бетта къахьегама овсарле 27,1 процент лакхъеннай, хIаьта продукцега дIабода мах планах оттабаьчул 4,4 процент лохбеннаб, 2.801 эзар сом паччахьалкхен рузкъа кходаьд.

Геттара дика толамаш даьхад Ленина орден лелаеча, городской Совета депутат М. Я. Паук керте латтача коммунистически къахьегама мехкдаьтта цхьоалагIча промысла. Дика болх бир МагIалбика вокх шин промысла а.

Цхьадола толамаш даьхад МагIалбика района юрта боахама къахьегамхоша а. Колхозашкеи совхозашкеи деррига ялаташ дика хьувкъийтар бахьан долаш ханал хьалха кхоачашъе йиш хилар паччахьалкхенга ялат доххара план. «Кавказ» яхача колхозе лоархIамболлаш дийбад доахан, хьакхарч, жа, шера йола дулх даккхара план 113 процент кхоачашъяьй.

Цхьадола толамаш даьхад моттигерча промышленноста предприятеша а. Минеральни хин заводо шера йоагIа план 121 процент кхоачашъяьй, иштта кхоачашъяьй план хIамаш тегача ателье а. Горсовета исполкомеи «Малгобекнефта» НПУ-и гIишлош еча организацеша шера 900 квадратни метр нах чубаха цIеноош хьалде мара ца дезача 2.031 квадратни метр цIенош хьалдаьд. ЧIоаггIа теркам тIабахийта тоадир долаш дола цIенош. Ремстройконторои горкомхозои Серго цIерахча 16-чеи 17-чеи кварталашка гIашлой наькъашка асфальт йиллай, оранжерея, басейн яьй, пионерски лагерера майда шаьръяьй, культураи салоIеи парк тоаяьй.

Горисполкомо дика хьалхле лелаю боахам а культура а лакхъяра. Исполкоме уvттадаь деррига дешаш дийцад исполкома берригача членаша дакъа а лоацаш. Горсовета сессеш дукхагIа бола депутаташ тIахулаш еш чакхъяьхай. Отчетни хана чухь 7 сесси хиннай. Цига дийцад: «Бахача наха лораша деш дола гIулакх тоадарах», «Социалистически законаш лерттIа чакхдахарах», «МагIалбика горсовета депутаташа харжархой наказаш кхоачащдарах» яха а кхыдола а дешаш.

ХIара сессе дийцад горсовета хадданза йолча комиссеша уvттаду дешаш. Къаьстта дика болх баьб нов. Паук председатель йолча промышленно-транспортни комиссе. Цо чIоаггIа новкъостал даьд предприятей коллективашта цар шоай производственни планаш кхоачашъеча.

Цхьабакъда, района юрта боахама мела хьалхле лелайир горисполкомо. БIарччача шера горсовето дукхаза а дийцар района хьайбай боахамий гIулакхаш, къаьстта хьайбай продукци яккхара план кхоачаш ца еча «Ингушский» совхоза дар а дувцаш. Цу совхоза хьалхле лелераша исполкоме а сессешка а дош лора план кхоачашъергйолаш, дика решенеш тIаийййора, бакъда из деррига а каьхата тIа дIаяздаьча дусар, кхоачаш а ца деш.

Доакъар ца тоъаши чудоахка моттигаш вои хиларах дукха доахан дайра. Алхха «Ингушский» совхозе доахан 9 процент, хьакхарч 25, жа 23,5 процент дайра. Ерригача районе гIолла лаьрхIача хьайбаш дукха довр бахьан долаш 400 тонн гаргга дулх дIадаьлар. Доахан хIанз а довш да. Совхоза директора нов. Бирюкова кIезига йоакхо яьй хьайбай боахам тоабара, гIулакх тоа ца даларал совгIа, кхы а чIоагIагIа телхад.

Ший отделашеи бахача наха гIулакх деча предприятешеи беча балхага кIезига хьийжай горисполком, цо кIезига теркам тIабахийтаб ОРС-ои райПО-ои беча балха. Городской финансови отдело мела тIахьожам лоаттабаьб райПО финансови балха. Из бахьан долаш района бюджете хьачу ца кхоачаш дисад 300 эзар сом совгIа ахча. Лаьттах пайда эцара порядок йохаеш, оттабаьча боарамал совгIа хьайбаш леладеш моттигаш я.

Соахкарчул лоархIамболлаш вогIа болх бир горкомхозо, шера йоагIа план кхоачашъянзар цо. Арахецача продукцега дIабода мах планах оттабаьчул лакхагIа хилар. Масала, тхов тIа юллача 1000 кирпишках 500 сом дIадаха доагIача 1000 сом дIадахад.

Геттара во болх бир бахача наха гIулакх деча предприятеша. Наха гIулакх деш йола мастерскеш дукхагIа хилийта езача метта кIезигьяьй. Долакоа хинна парикмахерскеи иккий мастерскеи, Йоккхача Ачалкхера хIамаш тега мастерскеи дIаьннай. Советское, СоагIапча, Кердача Редантe парикмахерскеши иккий мастерскеши яхкаяц.

Уж кхоачамбоацараш дийцар горсовета сессе нн. Саутиева, Горшкова, Бесаева, Смирновас, кхыбараша а.

Горсовето 11-ча сессе горисполкомо баь болх мога а бир, 1961 шера исполкома болх тоабергболаш йоккха решени тIа а ийцар.

М. ЛЫКОВ.

Советски наьха низаш оарцагIдоах вай мехка дукхагIа металл, машинаш, электроэнерги, юрта боахама продукташ, халкъа эша предметаш хьадара, технически прогресс лакхъяр духьа, производствана комплексни механизации автоматизации яра темпаш сихъяр духьа, Iилманнеи техникаи керда карагIдаьнна хIамаш сихха халкъа боахама юкъедахьар духьа советски наха хьинаре къовсам лоаттабара.

ТIехь-тIехьа йоккхагIа моттиг дIалоац къахьегамхой юкъарча хьашташта мутIахьа хургболча уйланца, хIара сага ший хьашташ юкъарча хьашташца нийса тарде ховргдолча уйланца хьалкхебаро. Вай ханахьа машар хила йиш йолаш дац «местничество», паччахьалкхен дисциплина телхаяр, ший цхьанне боахам юкъарча боахама зенне боллашехьа а шербар, социалистически рузкъа лечкъадар, индивидуализм санна дола вайх цхьаболча наха юкъера гIулакхаш.

* * *

Коммунистически парте хIара денна а кIаьд ца луш а советски патриотизма уйланца хьалкхеду вай Даьхен халкъаш, цунах советски общество дегIакхувлаш бола боккха низ а лоархIаш. Коммунистически парте ший патриотизм хьахьокх, яьхад В. И. Ленина, помещичьи-буржуазни паччахьалкхени общественнии строяна духьала, керда коммунистически общество хьаяр духьа майрра къовсам лоаттабарца.

Эггара толашагIа йола тайпа патриотизм я советски патриотизм. Даьхенна мутIахьа хиларах йоакх советски наьха уйлаши гIулакхаши, цар деча балхий, оамалий дикал. Советски халкъа карагIдаьнна доккха патриотически гIулакх да СССР-е социализм оттаяр. Дукххача советски наха шоай турпалал хьахьекхар граждански Даьхени тIемаш лаьттача шерашка, тIем тIа латаш а промышленностеи юртбоахамеи къахьегаш а. Сийлахь-боккха Даьхен тIом лаьттача шерашка советски наха доккхий хIамаш карагIдувларах Советски Союза Турпал яхеи Социалистически Къахьегама Турпал яхеи цIераш енна 11.144 саг а СССР орденаши медалаши енна 7,2 миллион совгIа саг а вар. Коммунизма сийлахь-йоккхача идеяша дог гIоздаькхa, хьинар долаши къахьегам дукха безаши долча дерригача советски халкъо хIанз ший турпалал гучайоах ворхI шера план кхоачашъяр духьа лоаттабеча къовсаме.

Къаьстта дикагIа гучайоал советски патриотизм социалистически яхье. Сийлахь-боккхача Октябра шовзткъа шу дизара сийна яхье баьннабар 85 процент бола мехкара болхлойи гIулакхера нахи. Къаьстта чIоагIа гIоръяьлар из яхь ССКП XXI-гIча съезда сийна. Москва-Сортировочная яхача депо 1958 шера 13 октябре эггара хьалха юхь йолайир коммунистически къахьегама бригадай болама, яхьа керттерча форма.

Вай республикерча Нохч-ГIалгIай къамах болча кхалнаьха вахара юкъе боккха лоархIам болаш гIулакх да Тарамова Увайса Умрена карагIдаьнна патриотически гIулакх. Из я нохчий кхалнаха юкъе эггара хьалха хьакхарч лелаеча балха яхар а цига дикача балхаца белгалъяьннар а. Юрта боахаме къахьегаш болча нохч-гIалгIай къаман кхалнахага тIахьехам бир Тарамовас хьакхий дулх дукхагIа даккхар а из даккхарга дIабода мах лохбар а духьа лоаттабеча къовсама юкъедувла, аьнна.

Грозненски районерча М. А. Наумова яхача свинарка семилетка шоллагIча шера кхаба а кхаьба 1 ноябрь тIакхачалехьа паччахьалкхенна дIаелар центнер хьакхий дулх даккхарга дIабода мах 317 сом, вешта аьлча планахчул 156 сом чухьнахьа а болаш, эзача 1465 центнер хулаш йола 1460 хьакха. «Красноармейский» яхача совхозерча М. Арсамикова яхача доярка хIара Iаттагара хIара дийнахьа 17 килограмм шура йоакхх.

Коммунистически строительства массайолча участкашка гIоръяьнна яржаш латт ворхI шера план ханал хьалха кхоачашъяр духьа лаьца социалистически яхь. Цо йиш хилийтар семилетка шин шера заданел совгIа 120 миллиард сома маьха промышленни продукци хьае. Мехка экономика дегIаахарца цхьана тоалуш хьаденад советски халкъа вахара хьал а.

* * *

Коммунистически парте боккха лоархIам бу советски халкъ социалистически интернационализма уйланца хьалкхедара, советски патриотизми пролетарски интернационализми цхьана таръергйолча уйланца, социалистически лагера мехкашкарча халкъашца, массадолча мехкашкарча къахьегамхошца доттагIал хургдолча а цар сий дергдолча а уйланца хьалкхедара. Марксизма-ленинизма классикий керттерча хьехамашкара хьадоагIаш да из. Пролетарски интернационализма принцип бакъ а еш, К. Марксеи Ф. Энгельсеи хьахьекхад капиталистически Iазапах мукъадовлар духьа лоаттабеча къовсаме массадолча мехкашкарча болхлой хьашташ цаIаш хилар. ДIаяхача хана опыто хьахьекхад, яхаш яздаьд К. Маркса, тайп-тайпарча мехкашкарча болхлошта юкъе эшаш а кортамукъа бовлар духьа лоаттабеча къовсаме вIаши чIоаггIа га доахаргдолаш уж хьалкхебеш а хила езаш йола вежарий цхьоагIо лоархIаш ца хиларах къаьст-къаьста дола цар деррига низаш эшадайта хилар. «Къамий деша хьакъехьара критически заметкаш», «Шоай лоIаме хиларах йолча къамий бокъоний хьакъехьа» яхача а кхыча а ший программни балхашка В. И. Ленина йохаяьй буржуазни национализма идеологи, сов дика хьаллаьцай пролетарски интернационализма принцип, кIоаргга тохкам а баь кийчъяьй къамах, къамий боламах йола теори, Коммунистически парте къамий программа дешаш.

ХIанз къаьстта боккха лоархIам болаш да советски нах пролетарски интернационализма уйланца хьалкхебар. Коммунистическии болхлойи партей викалий Совещане яьча Заявлене тIа йоах: «Социалистически мехкашкарча халкъий юкъарча хьашташа, социализмаи машареи гIулакха хьашташа дIадех социалистически интернационализмаи социалистически патриотизмаи принципаш политикана юкъе нийса цхьана таръелга... Социализма мехкашта юкъера вежарий гIулакхаши доттагIали чIоагIдара эш коммунистически болхлойи партей марксистско-ленински интернационалистически политика, берригa къахьегамхой интернационализми патриотизми цхьана таръергйолча уйланца хьалкхебар, буржуазни национализмахи шовинизмахи юхедисараш дIадахар духьа лаьрххIа къовсам лоаттабар». Дерригача дунен тIарча халкъашка даьча Кхайкарало тIахьех уж вай хана эггара лоархIамегIа йола дунен тIом ца хилийтара, машар Iалашбара а чIоагIбара а проблема къоастаяр духьа лоаттабеча къовсаме кхотадалара.

Вай хьалашка интернационалист хилар — из да Советски Союза халкъий доттагIал чIоагIдар, социалистически лагера мехкашта юкъера къахьегама гIулакхаш чIоагIдар а дегIакхувлар а, эксплуататоршта духьала къовсам лоаттабеш болча капитализма мехкашкарча къахьегамхошта новкъостал дар, кортамукъа довла гIерташ къовсам лоаттабеш долча колониализмо тоIадаь доахкача халкъашта новкъостал дар, дерригача дунен тIа машар а социальни прогресс а хилийтар духьа къовсам лоаттабар. Бокъонца вола патриот хила йиш яц, бокъонца вола пролетарски интернационалист воацар, кхыча халкъий бокъонаш, культура, гIулакхаш лоархIаш воацар. Коммунизма духьа къовсам лоаттабе йиш яц интернационализма идеяш ший боаррамагIа кхоачашъеш ца хуле.

Социалистически интернационализма, дохаргдоацача халкъий доттагIлен уйланца къахьегамхой хьалкхебар боккха лоархIам болаш да кховзткъанел совгIа тайп-тайпара къамаш дахаш йолча вай республикана.

* * *

Коммунистически парте коммунистически уйланца хьалкхебу советски нах. «Коммунизме дахара, — яьхад Н. С. Хрущева ССКП XXI-гIча съезде — хIанзза а хьалкхеве веза вай тIайоагIача хана хургвола саг. Коммунизмана мутIахьа а хургболаш, цун моастагIашца машар а хургбоацаш, юкъара декхараш кхетадеш, общиествана долча гIулакха хьинаре къахьегаш, шоаш раьза а болаш адамий вахара юкъера керттера бокъонаш кхоачашъеш хургболаш, доттагIал тIехь вIаши новкъостал деш, шоайла тешаме болаш, бакълувш, юкъара порядок телхаерашца машар хургбоацаш йолча коммунистически оамалашца хьалкхебе беза советски нах». Н. С. Хрущева цу дешаша чулаьцад коммунистически хьехама керттера дешаш а формаш а.

Коммунистически оамалаши гIулакхаши чIоагIдеш хилча, советски общиествана юкъе уж доаржадеш хилча хадданза къовсам лоаттабе безаш хул дIаяхача замах наьха сакхетам чу юхедисача гIулакхашца а оамалашца а. Новкъа дале а, советски общиестве хIанз а долаш да тIехдаьккха корта бохош дола малараш мелилга, хулиганство, къахьегам дегаза хеташ, социалистически рузкъа лечкъадеш, кхалнахаца хоарцо лелаеш, дынах юхедиса а кхыдола а къаьнача замах даьхка гIулакхаш. Къаьнача замах юхедиса уж во гIулакхаш доахкаш ба вай республикера цхьабола нах а.

ДIаяхача заман гIулакхех, нахах эггара чIоагIагIа летараш дына гIулакхаш да. Республике дукха ба дына хьехамаш деш бола моллаш, бусалба наьха мурдий тоабаш, кераста ды лелаберий диъ киназ да, жугатий ды лелаберий тоаба я, баптистий тоабаш а кхыйола ды лелаберий тоабаш а я. Дын хьехамаш дераша шоашта тIаувз маIача нахал совгIа, кхалнах а, цу даькъе кагий нах а. Масала, Грозненски районерча Виноградное яхача юрта «Кунта-Хьажий» мурдех йола тоаба я, духхьал кхалнах мара юкъе а боацаш. Кхалнаьха мурдий тоабаш я республикерча кхыча юрташка а. Феодально-родовой строях юхедиса гIулакхаш наха юкъера дIадоалаш ца хилара керттера бахьан да царна реакционни дына хьехамаш деш хилар. Бусалба дын хьехамаш деш бараша шоай хур ду нохч-гIалгIай къамах йола кхалсаг бокъо йоацача, лай хьисаперча хьала тIа йита гIерташ. «Кунта-Хьажий», «Батал-Хьажий», кхычар тоабаех болча мурдаша шоай хур даь хьаллоаттаду дIаяхача замах юхедиса во гIулакхаш, масала, уж ба урдош доахийтараш, мехкарий лекцешка, кино, клубашка, школашка ца ухийтараш.

«Республикерча кхалнаха юкъера болх во латташ хилара а из тоабара де дезарий а хьакъехьара» дош дийцача ССКП Нохч-ГIалгIай обкома IV-гIча пленуме белгалдаьхар, къаман гIулакхаш дIадаха йиш яц, яхаш моттийта хабараш а дувцаш, советски общиествана хьаштдоацаш а зуламе а дола реакционни гIулакхаш кхалсагаца леладеш а дегIакхувлаш а хилар. Дукххача районашка даьржад дукха истий кхувлар санна дола, дезала барт бохабеш, бераши кагирхойи хьалкхебара доккха зе деш, кхалсага сий доадеш дола бIеха гIулакх. Эхь доацаш а социалистически общиестве хила йиш йоацаш а хIамаш ца мехкарий удабар а шоай безам боацача уж маьре ахийтар а, кхыметтел кхийна яланза йола йиIигаш маьре ахийтар, урдох уж бохкар, советски законаш телха а деш, саг йоалаелгеи ютилгеи шариIатаца леладар.

Советски наьха сакхетам чура къаьнача замах юхедиса во гIулакхаш дIадоахилга къахьегамхошта телача коммунистически хьехама тIехьатетта йиш йоаца декхар а хинна дIаеттад хIанз. Цудухьа, дIаяхача замах юхедисача воча гIулакхашта духьала къовсам лоаттабара Коммунистически парте дуккха юкъеоз массови организацеш — советаш, профсоюзаш, комсомол, кхыяраш, идеологически хьехама массадола наькъаши гIулакхаши оарцагIдоах, къаьнача замах юхедисача воча гIулакхашта духьалийоах наьха уйлаш. Из бахьан долаш дIаяхача замах юхедисача воча гIулакхашта духьалара къовсам тIа-тIа дукхагIа чIоагIлуш латт, хадданза гучабоах ширдаьнна гIулакхаш леладеш бола нах, советски оамалашта а гIулакхашта а духьала дола моллагIа а гIулакхаш харцду. Общиествана духьаларча гIулакхий наькъаш дехка а дехкаш, советски наьха дика ка йоал социалистически строяна гоама дола гIулакхаш леладеча хулиганашца, спекулянташца, тунеядцашца лоаттабеча къовсаме. Къаьнача замах юхедисача воча гIулакхашта духьала къовсам лоаттабара тIа-тIа дукхагIа лоархIам лакхлуш боагIа товарищески судий, халкъа дружинай. Ширдаьннача гIулакхашца къовсам лоаттабара боккхача лоархIаме хургда ширдаьнна гIулакхаш леладарца дувзаденна зуламаш дарах таIазар де оттадаь дола РСФСР Лакхехьарча Совета III сессе тIаийца законаш.

Кхалнах, къаьстта а нохч-гIалгIай къамах бола кхалнах, ширдаьннача гIулакххех сихагIа мукъабахара новкъостал дергда производственнии общественнии вахара уж дукхагIа юкъеоззаро, цар политическии культурнии сакхетам лакхбаро, политически дешар, лекционни пропаганда шерра юкъеяккхаро, школашка уж деша Iомабаро, культпросветучреждешка уж балха ахийтаро, художественни самодеятельноста юкъеозаро.

* * *

Коммунизм хьалъяра йола йоккха программа оттаяьй ССКП XXI съездо советски наха хьалхашка. Цу программа тIа къаьстта терко тIайохийташ оттадаьд советски нах коммунистически уйланца хьалкхебара дешаш. «Вай партеи паччахьалкхени берригача идеологически балха декхар да,— йоахар Н. С. Хрущева ССКП XXI-гIча съезде ше къамаьл деш — советски наха керда дика гIулакхаш Iомадар, коллективизма а къахьегам дукха безаргболча а уйланца, социалистически интернационализмаи патриотизмаи уйланца, кердача общиества дикагIа долча гIулакхашца, марксизма-ленинизма уйланца уж хьалкхебар». Сакхетам лакха хиларга хьежжа дика кхоачашъергья ворхI шера план, цунга хьежжа дика хургья коммунизме долхача вай темпаш.

Н. АЛЕКСАНДРОВ,
ССКП обкома пропагандаи агитацеи отдела заведующе заместитель.

Сакъердаме чакхъяьлар Грозне Дагестанерча «Лезгинка» яхача халхара ансамбла гастролеш. Духхьал ши шу мара дац из ансамбль вIашагIъелла, цхьабакъда хIанзале чIоагIа цIи хеза я из. ДIадахача шера Москве хиннача дагестански искусства декаде дакъа лоацаш хилар къона ансамбль. Дукха дезаделар Москверча зрителашта къонача артисташа даь халхараш.

Ала дезаш да, ансамбла программа юкъе Дагестане дахаш долча тайп-тайпарча халкъий халхараш долга. ХIара халхаро дика хьагойт халкъа белгалонаш. Из чIоагIа лоархIаме да. Геттара дика кийчъяь я цар костюмаш а.

Безаме халхар да аварски «Каш» яха кхалнаьха халхар. Къахьегам, говзал хестаю цо. Из дика гойтар ансамбла кхалнаьха халхара группо.

Вай мехка чIоагIа цIи хеза ба Дагестанера «Цовкра» яхача юртара канатоходцаш. Цар халхар чIоагIа чоалхане цирковой номераш йолаш хул. Иштта дар маIача наьха группо оттадаь лакски халхар. ЧIоагIа дезаделар из зрителашта.

Дика композици йолаш халхараш дар «ВIашагIкхетар», «ЦIаьхха тIакхачар», иштта кхы а.

«Лезгинка» яха ансамбль хIанз дегIайоагIаш я. Дика дIаболабаьб цо ший никъ. Къона ба берригa артисташ а. Цу гIулакхо тешам лу ансамбла балха юкъера цхьадола кхоачамбоацараш дIадаргхилара а тIехь-тIехьагIа артистий говзал лакхлургхилара а.

СУРТА ТIА: аварски халкъа халхар.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

Хьинаре къахьег кхалнаха

«Старогрознефть» нефтепромыслови управлене строительно-монтажни цехе болх беш дукха кхалнах ба. Царна юкъе ба гIалгIайи нохчийи кхалнах а. Геттара чIоагIа къахьегаш а гIишлош хьалъеш чоалхане йола тайп-тайпара профессеш Iомаеш а ба уж.

Къаьстта дика болх беш ба штукатур Хунаринова Баянат, садчица Мисербиева Маника, цIенош хьалдеш йола болхло Хузиева Хазимат. Шоай производственни заданеш массаза а тIехкхоачашъю цар.

Царна тIехьа ца бусаш къахьегаш ба гIишлош хьалъеш маркхал кийчбеш бола Закаримова Заманин Зугайрова Зинаи. ХIара дийнахьа йола производственни заданеш 120—125 процент кхоачашъю цар.

ДIадахача шера даьха толамаш тIачIоагIдеш хьинаре къахьегаш ба уж берригаш а. Къаьстта дика болх беш ба уж укх деношка ССКП ЦК Пленума сийна.

А. ТИЩЕНКО.

Дика кийчъе экскурсеш

Советски школа политехнически хIамаш Iомадеш хиларах экскурсеш ца йича ялац, цудухьа программа юкъекхухьаш а къаьсттача темашца бувзам болаш а чакхъяха еза уж.

Дешара юкъе экскурсеша дIалоацача моттигага диллача шин даькъа екъа мегаргйолаш я уж.

Тема Iомае болабалалехьа еча экскурсена хьалхашка оттаде мегаргдолаш декхар да дешархой вахара опыт, цар вахара зем баккхара боарам шербелгеи лакхбелгеи. Цу тайпарча экскурсе хIамаш дукхагIа довзийт дешархошта, дикача хIамашта дух тIа бала безам хулийт цар, чоалханерча хIамаех дика кхета йиш хулийт цо. Цудухьа, дика лоархIаш я юххьанцара экскурсеш.

Цхьаькха тайпа а я экскурсеш — тема Iомаяь яьнначул тIехьагIа еш йола экскурсеш я уж.

Цу тайпарча экскурсей декхар да Iомадаь хIамаш хьахьокхар, е Iилман хIамаех производстве технически мишта пайда эца беза хьахьокхар. Цу тайпарчарех тIеххьара экскурсеш оал.

МоллагIа а экскурсеш тематически а хьехархочун балха плана тIа хьалххагIе белгалъяь а хила еза. Производство масса оагIорахьара Iомаяра, дешара ха кхояра цхьана кхийтта экскурсеш е еза, вешта аьлча цхьан хьехархочо ца а еш, 2—3 хьехархочо цхьана еш йола экскурси. Масала, «Красный молот» яхача завода болат лоаладеча цехе еш йола экскурси 10-гIча классерча дешархошца цкъа еш физикахи, химехи, математикахи лаьца е мегаргья.

Физика хьехаш волча хьехархочо «Токо лу йовхал» яхача темах, хими хьехача хьехархочо «Болат лоаладар» яхача темах, математика хьехача хьехархочо «Объемаши тIехенаши йистар» яхача темах лаьца ю экскурси. Цхьана экскурсеш еча дакъа лоацаш хила беза истори, географи, производства дешаш, кхыдола предметаш хьехаш бола хьехархой а.

МоллагIа тайпа экскурсеш хорже а цун педагогически лоархIам из кийчъярга а вIаштIехьъяккхарга а хьежжа хургба. Экскурсе баха кийлуча хана дешархошца ше беседа еш хьехархочо дIайовзийт экскурсе тема, шоаш малагIча производстве хьожаш хургба дувц, экскурси е лаьрхIача цехера болх мишта лел хойт, экскурси еча хана дешархоша жопаш лаха дезаргдолаш хаттараш оттаду. Хаттараш оттадеча ханна дешархошта хьехамаш лу, жопаш малагIча наькъашца лаха деза хойташ.

ДукхагIа йолча производствашкара цхьайола моттигаш кхераме хиларах (пишкашта юххе гIолла чакхвувла моттигаш, мотора чархо кхестаю оаса, станокашта юкъера готта наькъаш) экскурси еча хана дешархошта кхерам хургбоацаш дола гIулакхаш хьеха деза.

Экскурсионни балхацара чIоагIа лоархIам болаш дола гIулакх да экскурсена хьалхашка оттадаьча хаттарех цхьанненa беседа яра а йоазонца жопаш телара а хьисапе экскурсе балха итогаш яр. Йоазонца телача жопашка лоацца йоазош а деш чертежаш е сурташ а увттадеш довзийта деза экскурсе зеденнар. Уж тайпа кагий отчеташ хьехархочунга дIател, тIаккха цо царга хьажа а хьеже, журнала тIа оценка оттаю. Цул совнагIа экскурсе дахар дувцача хана, цига хиннача хIамай хьакъехьа хаттараш ду хьехархочо. Цхьан дешархоша тела жопаш вокх дешархоша тоа а ду, дIакхоачаш а ду.

Цу тайпара учет ца хилча яргьяц балха, хIана аьлча экскурси йолча хана цхьаболча дешархой вIаштIехьдалац производства ерригa процессаш йовза. Урок еча хана эпидиаскопах пайда эца беза, дешархоша дика чертежаши схемаши оттаяь дола тетрадаш экране цунга гIолла хьахьокхаргдолаш.

Экскурсех лаьца итогаш хьахьокхара дика хургда къаьстта царна хетадаь стенгазет арахеце. Экскурси еча хана дешархоша гулъяьча материалех стенд кийчъе еза. Конференцеш е мегаргья «Дешархой школе а производстве а», «ХIанз араьнна керда техника производстве», «Физика производстве» яхараш санна йолча темашта хетаяь. Экскурсе балхах лаьца яь итогаш дукххача дешархошта йовзийтар духьа школерча радиоузле гIолла массехк передача е еза цу хьакъехьа. Микрофона хьалхашка къамаьл де деза конференцешка докладаш еш хиннача дешархошa. Масала, царех цхьа передача говзал харжара хетаяь хила мегаргья: «Мала хургва?» яхаш тема а йолаш. Микрофона юхе къамаьл дечар дувцаргда заводе бахача хана шоашта зеенначa говзалий хьакъехьа.

Дешара материал кIоаргьярали чIоагIъярали совнагIа производственни экскурсеш боккхача лоархIаме я кхетам балара а. Техникеи тайп-тайпара говзалаши йовза баларо дешархой безам болийт техниках, шоашта йола говзал шоаш къоастаяра новкъостал ду царна. Боккха лоархIам болаш да предприяте хьалха латтача нахаца, коммунистически къахьегама бригадай членашца, кагирхошца беседаш яр.

З. БЕРЕЗИНА, методист.

Сакъердаме сайре

Укх деношка Курчалоевски районерча «Путь к коммунизму» яхача колхозе комсомольски организаце вIашагIъелла кагирхой сайре хилар. Колхоза боахам дегIабоалабара кагирхоша соахка даь балхаш дийцар гулбеннараша.

ДIадахача шера колхоза къахьегамхоша даьха толамаши кердача шера хьалхашка латта декхараши дувцаш къамаьл дир колхоза председателa нов. Межидова.

Шоай балха опыт ювцаш къамаьлаш дир дикагIа болча хьайбаш лeладерашеи механизаторашеи.

Семилетка кхоалагIча шера колхозникаша тIаийца керда декхараш кхоачашдара, боахама массадолча доакъошка хьинаре къахьега лаьрхIад кагирхоша. Сайре чакхйоалаш колхоза художественни самодеятельносте дакъа лоацаш болчар сакъердаме концерт оттадир.

Х. МУСТАПАЕВ.

Нохч-ГIалгIай республикански краеведчески музее чIоагIа дукха нах хул укх деношка.

Геттара дукха хиннаб цига дешархой каникулаш йолча хана. Уж хьийжаб музеерча экспозицешкеи макеташкеи. Iилма болхлоша шо-шоай отделашкара ешача лекцешка ладийгIад.

Республикерча промышленностахи юртбоахамахи йолча темах дукха лекцеш йийшай дешархошта музея болхлоша. Масала, Нохч-ГIалгIай АССР мехкдаьтта доалаш йола моттигаш ювцаш дукхача школашкара баьхкача дешархошта лекци йийшай музея Iалама отдела заведующе Эстерле Иринас. ЧIоагIа терко тIайохийташ Iомаду дешархоша республика истори.

Сурта тIа: дешархошта республике мехкдаьтта доаккха моттигаш дIайовзийташ я Эстерле Ирина.

И. ПЛИЕВА тексти сурти.

БЕЗАМЕ ДОТТАГIАЛ

МагIалбикерча № 4 йолча школа-интерната дешархоша пионерски двухлетке хьинаре дакъа лоац. ХIара отрядо лоархIаме декхараш тIаийцад. Масала, 4-ча классерча дешархоша лерхI коа тIара оалхазараш хьалкхеде.

Бехктокхаме декхараш тIаийцад «Семилетка спутник» яха цIи яькхача 7-ча класса дешархоша. Цар дош деннад шин шера 500 кролик хьалкхее, хIара гектара тIара 60 центнер эцаш 5 гектара тIара хьажкIаш чуэца, дешара шу чакхдоалаш интерната шоай низаца ремонт е. Цар толамца кхоачашду шоай дош.

«Массаза а деша, дерригa а довза» яхача дешашца тайп-тайпарча организацешца бувзам лелабу 7-ча класса дешархоша. Хьехархошца Л. Толстошееваца, Е. Демиденкоца цага а баьнна Антарктиде хиннача В. И. Ленина цIерахча атомохода экипажага письмо яздир цар.

Керда шу хьатIакхоаччаш дахьийтача каьхата экипажагара жоп деннад дешархошка.

Экипажа комсомолций цIерах Нина Зозуляс язду: «Дукха деза бераш, пионераш! Тхона Iалаьмате дика хет шун отрядах «Семилетка спутник» яха цIи тилла. Из геттара дика да. Тхона хоза хет коммунизме даха шо кийчлуш хилар».

ДIахо Нинас язду шоай кема тIара наьха вахар дувцаш.

Дукха кагирхой ба лакхерча учебни заведенешка заочно дешаш, дукхача наха «Коммунистически къахьегама ударник» яха сийлен цIи еннай. Дика чакхъяьннай 1960-ча шера хьалхара навигаци. БIаь кема чакхдаьккхад тха атомоходо Б. Вильницке цIерахча проливах.

Ший письмо йистедоалаш Зозуляс 7-ча классера дешархой В. И. Ленина цIерахча атомни ледокола экипаже цIаязбаьлгах хоам бу. Цо дех берашка дешара хьалхара ах шу мишта чакхдаьккхад яздар.

Дукха ха йоаццаш дешархоша цхьаькха а каьхат дахьийтад морякашка. Цу тIа цар дувц классе мел волча дешархочо дика дешилга а кердача шера яьча костюмашта хьалхара премеш енналга а.

Сурта тIа: дешархошта совгIата дайта В. И. Ленина цIерахча атомохода сурт.

Л. МИХАЙЛОВ.

Российски Федерацера керда издательство

Керда йиллача Госместпромиздат яхача издательства арахецаргда моттигерча промышленноста предприятейи РСФСР художественни промыслайи дукхагIча даькъе моттигерча бедалах а деш, халкъа дукхагIа хьаштдола товараш хьаделга вIаштIехьдаккхара, наха цIагIа эша гIулакхаш вIаштIехьдахара (барзкъаш химически цIендеш а царна басараш деш а, технически чоалхане йолча культурни а цIагIарча а гIулакхашта лелаеча оатхалашта ремонт еш), хьакъеста бедал кийчъяра, цох де дезар дара, бераша ловзаю хIамаш хьаяра болх бувцаш дола литература.

Издательства арахецаргда советски сага вахар хоздеш йола художественни хIамаш хьаяра производство вIаштIехьйоаккхилга дувцаш дола литература, цул совгIа арадоахаргда «Моттигера промышленностьи художественни промыслаши» яха журнал.

1961 шера арадуврґдолча литература тематически план книжкаш дохкача системе а моттигерча промышленноста предприятешка а дIаяхьийтай.

Издательства адрес: Москва, В-331, Строителий 3-гIа ул., цIа 9, корп. 3; подъезд 1.

Спорта хоамаш

Укх деношка Грозне ловза енаяр Бакура «Нефтяник» яхача общества волейболистий команда. Яхье хьалхара моттиг яккхара чIоагIа къовсам лоаттабаьб спортсменаша. Цхьабакъда, волейболах ловза дIаболабеннача хьалхарча дийнахьа бакински волейболисташ шин партех котбаьнна хиннабале а матч чакхъялалехьа счет 3:2 а йолаш котъяьлар Грозненски команда. ХIаьта шолагIча матче а 3:1 а йолаш котбаьнаб грозненцаш.

ХьатIахулча февраль бетта 4-ча дийнахьа Грозне Советски Союза хьалхара моттиг яккхара волейболах ловзара эгара хьалхара яхь дIайолалургья. Цига Грозненера спартаковцаш вIашагIкхетаргба Ленинградски командаца.

* * *

ХIанз дIадахача кIирандийнахьа шийла хинннаяле а Грозненерча «Динамо» яхача стадионе футболах ловза вIашагIкхийттабар динамовцаши Нохч-ГIалгIай педагогически института командеи. Футболах ловзача яхье яьннача командашта юкъе счет 5:1 а йолаш котбаьннаб «Динамо» общества спортсменаш.

* * *

ДIахо хьош латт Российски Федераце боксах ловзара хьалхара моттиг яккхара Сталинграде дIайолаяь зональни яхь. Цига дакъа лоацаш Ставропольскии Краснодарскии краяшкара, Ростовки, Воронежски, Тульски областашкара, КъилбаседаХIирий, Дагестана, Нохч-ГIалгIайчен республикашкара 200 гаргга боксер ва. Нохч-ГIалгIайчен спортсменашта юкъе дакъа лоац боксераша Эльмурзаева, Хариханова, Джамбекова, Кутузова, иштта кхыбараша а.

Р. АЛИМОВ.

РАДИОПЕРЕДАЧАЙ ПРОГРАММА

12-ча январе: 17.00 — керда хоамаш (гIалгIай меттала); 17.10 — кагирхошта передача (гIалгIай меттала); 17.30 — керда хоамаш (нохчий меттала); 17.45 — «Поэта Мамакаев Махьмада творчество» — литературни передача (эрсий меттала); 18.05 — керда хоамаш (эрсий меттала); 18.15 — «Нефтяникашка керда техника я» — передача (нохчий меттала); 18.30 — Нохч-ГIалгIай АССР-а халхарийи ашарийи ансамбла концерт.

13-ча январе: 6.35 — «Республика цIи хезаь хьакхарч лелаярхо» — очерк (эрсий меттала); 6.50—хоамаши передачай программеи; 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор; 8.15 — «Ленинан некъ» газета обзор; 8.30 — концерт; 8.50 — Советски Союзереи доазол дехьареи хоамаш (гIалгIай меттала); 17.00 — керда хоамаш (гIалгIай меттала); 17.10 — «Гудермесски района «Дружба» совхозе тахан» — передача (гIалгIай меттала); 17.30 — керда хоамаш (нохчий меттала); 17.45 — «Республика керттерча магистралашка» — передача (эрсий меттала); 18.00 — керда хоамаш (эрсий меттала); 18.15 — «Дукха еза актриса» — очерк (нохчий меттала); 18.30 — нохч-гIалгIай музыка концерт.

14-ча январе: 6.35 — юрта боахама болхлошта передача (нохчий меттала) 6.50 — хоамаши передачай программеи; 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор; 8.15 — пионерашteи школьникаштеи передача (нохчий меттала); 8.30 — концерт; 8.45 — «Шерлуш доагIа коммунистически къахьегама бригадай мугIарч» — передача (гIалгIай меттала); 16.30— керда хоамаш (гIалгIай меттала).

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Дунен халкъашта юкъера гIулакхаш

ДОШ США КЕРДАЧА КУЛГАЛХОШКА ДА

Дог гIалдугача дикача дешашца дIакхайкадир керда шу доладалар дунен халкъашта юкъе. Уж дешаш къаьстта дика хьахозаш дар вай мехка а машар безача дукххача пачхаьлкхений а кулгалхоша керда шу даькъала дувцаш баькххача ловцаца. Дерригача мехкашца доттагIал хила гIерташ Советски Союз хилар а цунца дувзаденна советскии американскии гIулакхий бола лоархIам а белгалбоаккхаш Советски правительствана керте латтача Н. С. Хрущева керда шу долалуш даь къамаьл къаьстта чIоагIа дIахезар дунен халкъашта. Доазол дехьа цунах дикача дагара даьча дукххача къамаьлаша хьахьекхар, дунен халкъашта юкъера хьал а ерригача пачхаьлкхенашта юкъера гIулакхаш а тоадара, дерригача халкъашта дагадоалла сийлахь-доккха хIамаш кхоачашдара — дерригача дунен тIа машар чIоагIбара новкъостал хургдолаш Америка ВIашагIкхийттача Штаташеи Советски Союзои шоашта юкъера гIулакхаш «кердача шера дIадоладарга хьежаш» дунен тIа цукха нах хилар.

20 январе США-ра Iаьдал президент Д. Кеннеди керте латтача кердача правительства бе доллаш хиларо хьахулийт уж декхараш кхоачашде эша дика хьал. Демократ волча Кеннедена тIехьа, республиканец волча Никсона духьал кхадж тессача американски халкъо харцдир Вашингтоно хIанз леладу гIулакх — «шийла тIом» хьалхьебара политика, дунен халкъашта юкъера гIулакхаш кхохкадара политика.

США арахьарча политика хIанзара курс хувцар дукххача буржуазни деятелаша тIа-тIа дукхагIа дIадехаш хиларо хьахойт американски общественноста дагадоаллар. «Аризона стар» яхача газета редактора У. Мэтьюса ше «Атлантик» яхача журнала январь беттарча номер тIа язъяьча статья тIа керда президент тIахьех шийла хьалхагIа хиннача Трумэнеи Эйзенхауэреи коммунизмана духьал лелаяь политика дIа а яьккха, Франклин Рузвельта лелабаьча новкъа йола конструктивни программа лелаяра. «ХIанз, хьо поста тIа воагIача хана американски халкъ Iа вай арахьарча политика керда гIулакх дIадоладарга догдоахаш да,— яхаш язду Мэтьюса.— Машареи тIемеи проблемаца дувзаденна вай атомни замах хьо фу де уйла йолаш ва хар чIоагIа ловш ба американцаш. Из дош да эггара чIоагIагIа дагадоаллар». Иштта уйла йолаш ба дукхха кхыбола американцаш а. «Нью рипаблик» яхача журнало дукха ха йоаццаш яздора, цунна хетачох, США-неи Советски Союзаи юкъера гIулакхаш тоаде «гIортара эггара дикагIа йола ха я я керда правительство (США — И. Л.) хьахинна ха», яхаш. «Нэйшн» яхача журнала тIа Вандербилдерча университета политически Iилмай профессора Д. Флеминга американски керда правительство тIахьех «машар оттабареи из чIоагIбареи гIулакха тIехь боккха низ а хинна дIаоттара». 15 шу да «вай шек хилареи кхерадалареи, гоамалеи сихдаь герз хьадареи болча къаьнача новкъа долха, цхьаккха хIаман тIа кхачийтадац вай цо», йоах Флеминга. Дуккха бола ший дай мехкара нах а санна, советско-американски гIулакхаш тоадаларга дог доахаш ва Флеминг.

Цхьабакъда, из тайпа перспектива ВIашагIкхийттача Штаташкарча цхьабараштa маеззара ца хилар къайла кхахьа дагIац. Вай мехкашта юкъера гIулакхаш телхадеш хинна нах хIанз а духьал латт советско-американски гIулакхаш тоадалара. Уж хIанзехьа а кердача президента кулгаш дIадехка гIерт, «Москван къайлагIарча уйлаех», «Кремлен кердача линех», и. кх. д. массадола тайпа доацараш язду цар. Цхьабакъда, цу тайпара аьл-дитто лерхIар хургдац, мугIарегIа бола американцаш Iехабе халагIа да. Советски правительства керте латтар шоза США-е хиннaчул тIехьагIа цар кхетадир пачхаьлкхенаш машаре яхара политика, доттагIлени вIаши новкъостал дареи политика конъюнктурни лини а йоацаш, Советски Союза арахьарча политика йохаргйоаца лардаш хилар.

Дукххача мехкий общественносто чIоаггIа мах бу советско-американски гIулакхаш тоадара тIаерзаьча советски инициатива. «Санди экспресс» яхача газета тIа вовзаш волча английски историка Эйлора американски керда президент тIахьех шийга Советски Союзо хьакхувдаду доттагIлен кулг хьалацара. Эйлора белгалдоаккх, «Хрущева ше хьакъал дола пачхаьлкхен деятель хилар дукххаза а хьахьокхар, адамашта бола кхерами цар йола торонаши цунна чехкка йовзаш хилар. «Советски Союзи ВIашагIкхийтта Штаташи вIаши гаргa яхар хиланза даргдоаца хIама да, яхаш язду «Стокгольмс-тиднинген» яхача шведски газето.— Кеннедии Хрущеви вIашагIкхета йиш йола платформа йолаш я».

Советски правительства керте латтачо кердача шера даь къамаьл чIоагIа доашх кхыча мехкий кепайоазоно. Хьакъал долча беррига наха кхетаду дунен халкъашта юкъера политически климат дукхагIча даькъе СССР-аи США-неи юкъарча гIулакхех тийша хилар.

Советски Союзо лаьца никъ къаьгга бовзаш ба. Ший правительствана керте латтачунга гIолла вай мехко цIаькха а дIахайтад советско-американски гIулакхаш, дунен халкъашта юкъера хьал тоаде ше кийча хилар. Дош хIанз американски кердача кулгалхошка да.

ДIАЯХА ПРОВОКАЦЕШ, СОВЦАБЕ АГРЕССОРАШ

Дунен халкъашта юкъера хьал Iалаьмате чехка лертIа даккхар боккхача лоархIамера а чакхдаккханза даргдоацаш а декхар хилара тешал ду хIанз кхаь континента тIа даржаш латтача гIулакхаша. Iаьдала керте латтача Эйзенхауэра правительства юхедисача кIираех пайда а эцаш, Африке, Азе, Латински Америке шоай зулмане планаш фуннагIа дaь а чакхъяха сихденнад США эггара агрессивнегIа дола империалистически гIозараш. Конго цар хьалхьоабаьб бельгийски соратникаши бельгийски колонизатораша маьхах овттабаь мабутовцаши. Анархехи террорахи кхоачам а боацаш, чIоаггIа тIом а беш из къона, ший лоIаме йола африкански республика дIаяккха гIерт уж. Нейтралитетеи тIема блокашта юкъе дакъа ца лацареи новкъа латтача, законах йолча Лаоса правительствана духьал инарал Фуми Носаван керте латта мятеж вIашагIа а теха, Азе тIема керда кхуврч хьабаьб цар, Латински Америке Карибски форда тIа Iалаьмате чIоагIа кхохкаденна хьал оттадаьд, революционни Кубана духьал гучхаьрa тIема интервенци кийчъяьй. Цу новкъа тIеххьара лайза гIа хилар Эйзенхауэра правительства Кубацара дипломатически гIулакхаш дохадар. Американски империалисташа цу гIулакха даьккха бахьан дар США Гаванерча посольства нах Куба Вашингтонерча посольства миссел мара хургбоацаш кIезигбар дIадех Куба правительства, яхаш. Куба дIадеххача тайпара вIаши леладу уж гIулакхаш дунен тIа дукхагIа долча мехкаша. Кубаца Америка дола гIулакхаш дохарца Эйзенхауэра правительства маярра ше хьагучаьяккхар: политически Iаьдала керте латташ сий ца доалаш ше йоаккха ха йистеялалехьа дунен халкъашта юкъера хьал мадаггара кхохкаде гIерт из. США хIанз доал деш дола гIозараш гIерт американски керда правительство хинна яьннача фактана хьалхашка оттае, из къаьнарча новкъа яхийта.

Уж ерригa провокацеш лелаю цар Советски Союзагахьара «кхерам» ба яхача харц пропаганда йоаржаярца. Цхьабакъда, шоаш массаза а леладераш санна долча идеологически диверсантий цу гIулакхо саг Iехавойя тамаш я. Кхыметтел Америкаца союзе долча мехкашкарча дукха хIама бIаргадайнача буржуазни кепайоазонна кIордаьй американски империалистий тIеххьара гIожа провокацеш. Вовзаш волча английски писатело Грэхэм Грина «Таймс» яхача газета тIа яздаьд Лаосе американски империалисташа леладу гIулакхаш тара да Испане граждански тIом болча хана фашистски мехкаша леладаьрашта. «Цу хана Германеи Италеи леладаьраш санна гIулакх да хIанз Америка леладераш»,— яхаш язду Грина.

Лаотянски халкъ законах йола ший правительство лорае этта хилар а коталонаш йоахаш цо мятежникаш готбаь хилар а бахьан долаш американски тIема кулгалхой коргагIбаьнна хьувз Лаосера граждански тIом сихбе а шоай тIема низийи СЕАТО эскарийи новкъосталца из боаржабе а гIерташ. Цудухьа, укх тIеххьарча деношка ший тихоокеански форда флот тIема кийчдаь дIаоттадаьд Пентагоно, авиационни базашка тревога дIа а кхайкаяь, транспортни авиаци оарцагIъяьккхай цо. Вашингтоно дIадехарах Таиланда районашкеи Лаоса а Камбоджа а доазонашкеи ший эскарашка йоккхий маневраш яйта кийчлуш я СЕАТО. ВIашагIкхийттача Штаташка а ший тайпа «психологически» кийчо еш я. ТIом хьоабар ловш дола йоазош арадувл кепайоазон тIа. «Корейски тIема сурт да Лаосе лелар»,— яхаш язду «Нью-Йорк уорлд телеграм энд Сан» яхача газето. Кубанна духьала сихагIа интервенци йолаелга дIадехаш долча «Нью-Йорк джориэл-американ» яхача херстовски газето Лаос а йицъялийтац. Укх деношка цо кепа теха арадаьккхар Лаосе «зIамига тIом хургбац» яхаш кхоана хургдар ала гIертача, корейски тIем тIа американски главнокомандующи хиннача Кларк яхача инаралца даь къамаьл. Кларка тIахьехам бу «баьццара жожагIате» хургйолча Лаосерча кампанена» кийчдалара. «Из тIом шоай лелабе безаргба яхаш дукха къайлагIа доацаш ВIашагIкхийттача Штаташка духхьал дIаяхаш болча англичанийи француззийи» гIулакхашта ше раьза ца хилар хьагойт херстовски газето.

Сакхетам болча наха вашингтонски гIозараш тIахьех хIанз кхы дукха тIехьа доацача ханна юхаметтадахкара. Цар дIадех США Лаосерчурча гIулакхашта юкъе ца лелхаш социлга, Лаосерча гIулакхашка хьожаш хиннача Дунен халкъашта юкъерча комиссе болх сихха юха дIаболабайтилга. Цар дIадех Кубана духьалара американски провокацеш соцаелга.

Тешаме мел бола нах шоай кортамукъалеи лоIами бахьан долаш къовсам лоаттабеча Куба, Лаоса, Конго халкъашкахьа ба. Цо тешам лу империалистий агрессивни уйлаш йохаергхилара а дунен халкъашта юкъера гIулакхаш тоадарга бода никъ цIенберг хилара а.

И. ЛАПИЦКИЙ.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIерахча кинотеатре.

Йоккха зал — «Къаьнача Чикаго» Долалу: 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.

ЗIамига зал № 1 — «Къаьнача Чикаго» Долалу: 8.30, 10.30, 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30, 10.30.

ЗIамига зал № 2 — «Къаьнача Чикаго» Долалу: 9, 11, 1, 3, 5, 7, 9.

ЗIамига зал № 3 — «МоллагIа йоаца карьера» Долалу: 9, 11, 1, 3, 5, 7, 8.15, 9.15.

«Родина» яхача кинотеатре

«Къаьнача Чикаго» — Долалу: 9, 10.50, 12.45, 2.40, 4.30, 6.25, 8.20, 10.10.

СЕРДАЛО
4-гIа оагI. 12 январь 1961 ш.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Сталина улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48, партийни вахареи, экономикаи, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-30-91;
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Сталина, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.
1918 шерарча 11-ча августа цIерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3. Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ03009 Заказ № 317